

**NUORTEN
TYÖELÄMÄMAISEMAT**

**TAT NUORTEN
TULEVAISUUS-
RAPORTTI
2021**

**Opettajille, opinto-ohjaajille ja
opetuksen kehittäjille**

**Päätäjille paikallisista
valtakunnallisiin**

**Yrityksille ja toimialoille
tulevaisuustyöhön**

**Nuorille
oman polun
löytämiseen**

TAT

**Talous ja
nuoret**

SISÄLLYS

Puhutaan työstä hyvää!	3
Tietoa tutkimuksesta	4
Tiivistelmä tuloksista	5

TAT Nuorten tulevaisuusraportti 2021 12

Ilonaihe 1: Yli puolet nuorista odottaa innolla työelämään pääsyä	13
Nuoret uskovat oman paikan löytyvän	13

Ilonaihe 2: Tyttöjen kiinnostus johtajuuteen on nousussa	14
Tytöt ovat valmiimpia panostamaan opiskeluun	15

Ilonaihe 3: Työ on enemmän kuin työtä	16
Nuoret haluavat tehdä merkityksellistä työtä	17

Huolenaihe 1: Sukupuolittuneet toimialat	18
Alan valinnan TOP 5:ssä on eroja	19

Huolenaihe 2: Kotitausta vaikuttaa	21
Koulu ja yhteiskunta ovat muuttuneet, nuoret eivät	24

Huolenaihe 3: Jäävätkö pojat jälkeen?	25
Pojilla ja tytöillä eri tavat hakea työelämätietoa	26

Viestit kohderyhmittäin	28
Asiantuntijat:	30
Lisätietoja ja lähteet:	30
Liitteet:	30

Puhutaan työstä hyvää!

OLIKO palaveriputki puuduttava? Eikö pomo ymmärtänyt ajatuksiasi? Stressaako kiire? Mieti silti kahdesti, miten kokemuksistasi puhut – ainakin jos lähelläsi on lapsia tai nuoria. Puhheet voivat vaikuttaa, miltä työelämä lasten ja nuorten silmissään näyttää.

SINÄ OLET NUOREN ESIKUVA JA KOULUN OHELLA LÄHIN IKKUNA TYÖELÄMÄÄN.

TAT Nuorten tulevaisuusraportti kertoo vuosittain tuoreimman tiedon siitä, mitä yläkoulu- ja toisen asteen opiskelijat ajattelevat tulevaisuudesta. Tähän julkaisuun on nostettu kolme ilonaihetta ja kolme huolenaihetta. Asiantuntijoiden kanssa teemoista on käyty keskustelua mm. tulosten julkistamisen yhteydessä toukokuussa sekä Suomi Areenalla heinäkuussa. Näiden keskusteluiden antia on käytetty tässä julkaisussa tulkitsemaan tuloksia eri näkökulmilta.

Kiitos jokaiselle 14 939:lle tutkimukseen osallistuneelle nuorelle! Näin laajan osallistujajoukon näkemykset tarjoavat vankan pohjan kehittää

- työelämätaitojen opetusta
- opetuksen ja työelämän välistä yhteistyötä

Kiitos myös kaikille TATin yhteistyökumppaneille, erityisesti tämän tutkimuksen toteutusta tukeneille tahoille!

TEHTÄVÄMME Talous ja nuoret TATissa on kulkea nuoren rinnalla kohti työelämää. Kump-paneidemme kanssa tarjoamme jokaiselle

nuorelle mahdollisuuden innostua työelämästä ja oppia taloudesta sekä tavoitella itsenäistä elämää aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

TAT Yrityskylissä ensimmäisen kosketuksensa työelämään, yrittäjyyteen ja talousasioihin saa jo 84 prosenttia 6. luokkalaisista ja 65 prosenttia 9. luokkalaisista. Viime vuonna yli 20 000 toisen asteen nuorta opiskeli TATin Bisenkurseja. Näiden lisäksi TATin muut palvelut täydentävät polkua kohti työelämää. Kun kaikki lasketaan yhteen, tavoitimme vuoden 2020 aikana yli 690 000 nuorta.

Palveluidemme kautta nuorilla on mahdollisuus oppia ja innostua työelämästä, - ja osalle nuorista esimerkiksi kokemus Yrityskylässä voi olla käännteentekevä. Juuri siksi on tärkeää, että jokainen nuori saa nämä kokemukset yhdenvertaisesti läpi Suomen.

Vuoden 2022 alusta tulemme järjestämään palvelumme uudelleen siten, että ne ovat helpommin hahmotettavissa talous-, työelämä- ja yrittäjyystaitojen edistämiseen peruskoulussa ja toisella asteella.

Tavoitteemme on, että jokainen nuori saisi parhaat mahdolliset lähtökohdat omalle työelämäpolulle. Puhutaan nuorelle hyvää työstä. Ja tehdään jatkossakin tekoja, jotka mahdollistavat innostavan työelämän kaikille. Työelämästä puhuminen on hyvinvointiteko!

Jenni Järvelä
toimitusjohtaja

Liisa Tenhunen-Ruotsalainen
johtaja

Eija Seppänen
asiantuntija, julkaisun kirjoittaja

Talous ja nuoret TAT

**TAVOITIMME
VUODEN
2020
AIKANA YLI
690 000
NUORTA.**

Kyselyyn vastasi yhteensä

14 939

nuorta.

Vastaajamäärät jakautuivat ryhmittäin seuraavasti:

Yläkoululaisia

11 486

(2005 syntyneitä 58 %, 2006 syntyneitä 34 %)

Lukiolaisia

2 168

Ammatillisia opiskelijoita

1 285

Vastaajista tyttöjä oli

7 813

ja poikia

6 117

Muita/ei vastannut oli 1 009.

Tietoa tutkimuksesta

TAT Nuorten tulevaisuusraportti -tutkimus selvittää vuosittain yläkoululaisten, lukiolaisten, ammatillisten opiskelijoiden sekä kansanopistoissa opiskelevien ajatuksia työelämänäkymistä ja tulevaisuudensuunnitelmista.

Tutkimuksen toteutti Talous ja Nuoret TAT ry:n toimeksiannosta tutkimusyhtiö Insight360 Oy.

Tutkimuksen tiedonkeruu toteutettiin sähköisellä kyselylomakkeella 1.3.–1.4.2021. Tut-

kimuksen kyselylinkki välitettiin yhteistyössä Opetushallituksen, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry:n ja Suomen rehtorit ry:n kanssa oppilaitosten rehtoreille.

Tulosten tilastollinen virhemarginaali on 95 prosentin luottamusvälillä yläkoululaisten tulosten kohdalla ± 1 %-yksikköä, lukiolaisten tulosten kohdalla ± 2 %-yksikköä ja ammatillisten opiskelijoiden tulosten kohdalla ± 3 %-yksikköä.

TAT Talous ja nuoret

Insight360

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

SURE FIRE
SUOMEN REHTORIT RY FINLANDS REKTORER RIF

OAJ

sajo

AMKE
AMMATTIOSAAMISEN KEHITTÄMISYHDISTYS

OSAAMISKESKUS KENTAURI

OSKU RY
SUOMEN OPISKELIJA-ALLIANSSI

SAKKI
Suomen Ammatillien Opiskelijien Liitto

SUOMEN LUKIOLAISTEN LIITTO

UPEAA, ETTÄ

1 Reilusti yli puolet nuorista odottaa innolla työelämään pääsyä.

2 Tyttöjen kiinnostus johtajuuteen on nousussa.

3 Tärkeimpinä tekijöinä tulevaa alaa mietittäessä ovat työelämän laatu-tekijät.

Ilonaihe 1

56 prosenttia nuorista odottaa innolla työelämään pääsyä ja 65 prosenttia nuorista aikoo hakea kesätöihin.

Kasvu ympäristö vaikuttaa alojen veto-voimaan. Kaupunkilasinuorilla korostuvat pankki- ja vakuutusala sekä kulttuuri ja viihde. Maaseudun nuorilla korostuvat taas maa- ja metsätalouseläimet, metsäteollisuus sekä logistiikka ja huolinta.

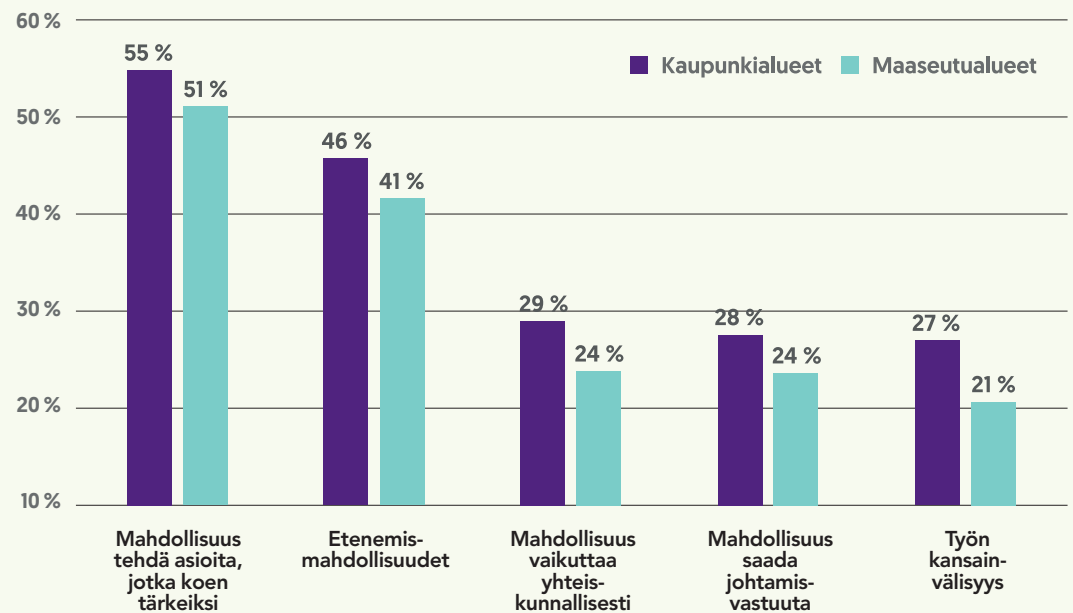
Asuinpaikasta riippumatta nuorilla on yhtä-

läiset tulevan alan valintaan liittyvät syyt. Kaikkein tärkeintä on mahdollisuus tehdä asioita, jotka koetaan tärkeiksi (55 % kaupunkialueet, 51 % maaseutualueet). Toiseksi tärkeintä ovat etenemismahdollisuudet (46 % kaupunkialueet, 41 % maaseutualueet).

Koulu on nuorten mielestä tärkein tapa saada työelämä tietoja ja -taitoja. Koulun lisäksi vanhemmilla, kavereilla ja eri sosiaalisen median kanavilla on myös merkittävä rooli.

TOP 5 ALAN VALINNAN SYYT: MAASEUTU VS. KAUPUNKI

Suurimmat erot nuorten tärkeimmässä alan valintaan vaikuttavissa syissä maaseudulla ja kaupungeissa asuvien nuorten välillä. N=14 939

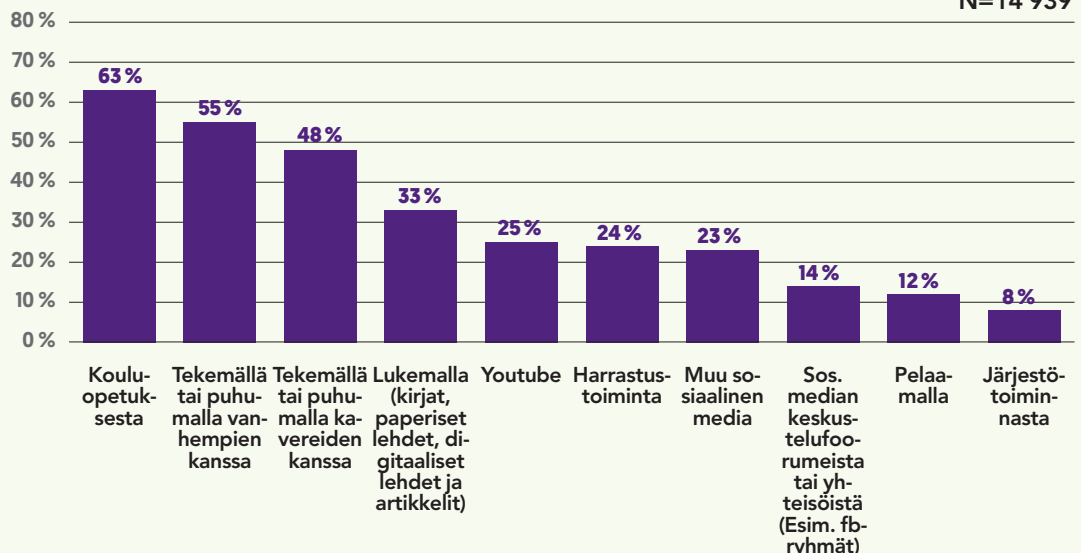

56%
NUORISTA ODOTTAA INNOLLA TYÖELÄMÄÄN PÄÄSYÄ.

65%
NUORISTA AIKOO HAKEA KESÄTÖIHIN.

MISTÄ KOET SAAVASI TÄRKEIMMÄT TULEVAISUUDEN TYÖELÄMÄÄSI KOSKEVAT TIEDOT JA TAIDOT?

N=14 939

28%
TYTÖISTÄ
PITÄÄ MAH-
DOLLISUUTTA
SAADA
JOHTAMIS-
VASTUUTA
TÄRKEÄNÄ.

Ilonaihe 2

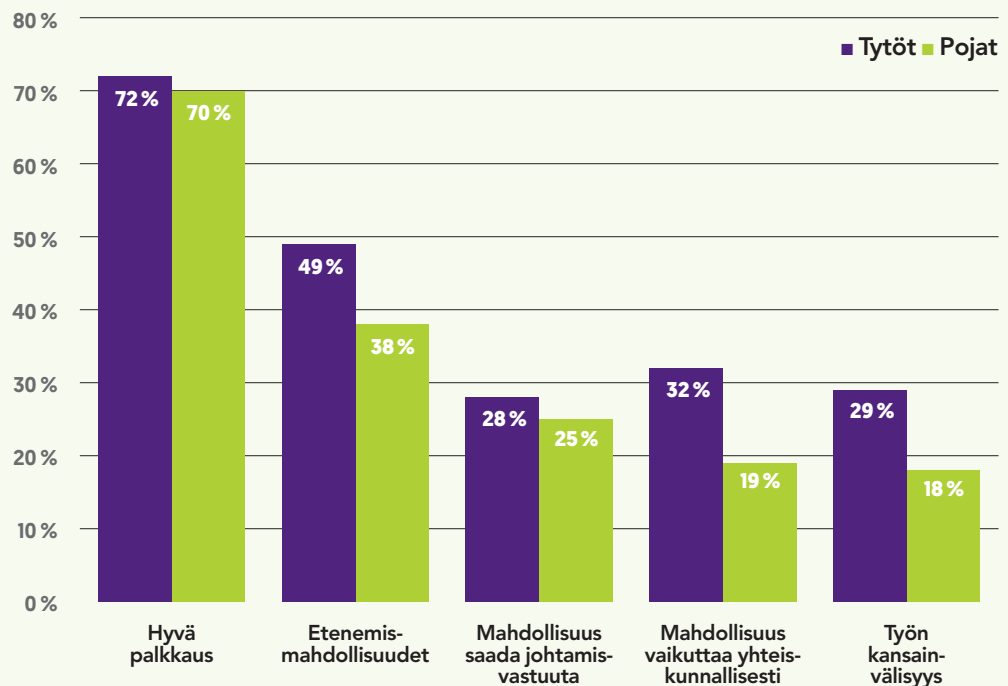
TYTÖJEN kiinnostus johtamiseen, uralla etenemiseen ja kansainvälisiin tehtäviin on kasvanut.

28 prosenttia tytöistä pitää mahdollisuutta saada johtamisvastuuta tärkeänä tulevaa alaa miettiessään.

Tytöt osaavat nostaa esiin selvästi enemmän alavalintaan vaikuttavia tekijöitä kuin pojat. Erityisen paljon tytöillä korostuvat kiinnostavat työtehtävät, alan hyvä työskentelyilmapiiri ja mahdollisuus tehdä asioita, jotka koetaan tärkeiksi.

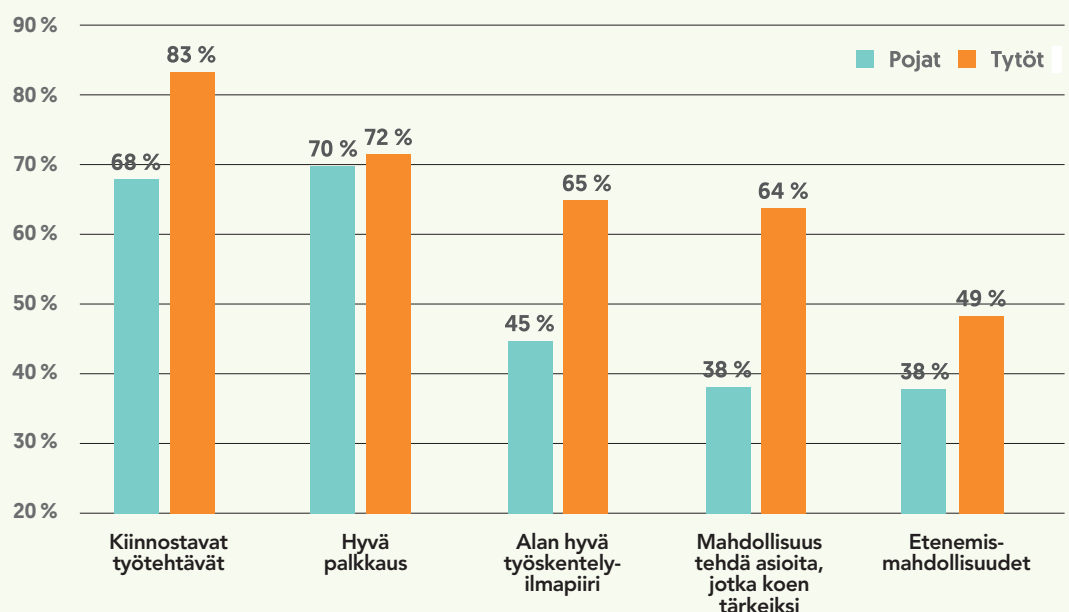
TYTÖJEN JA POIKIEN ERO JOHTAJUUDEN AVAINKYSYMYKSISSÄ

”Mitkä seuraavista ovat sinulle tärkeitä tekijöitä tulevaa alaa miettiessäsi?” N=14 939

ALAN VALINNAN TOP 5 -SYYT: POJAT VS. TYTÖT

Tärkeimmät alan valintaan vaikuttavat syyt jaoteltuna poikien ja tyttöjen suhteen.

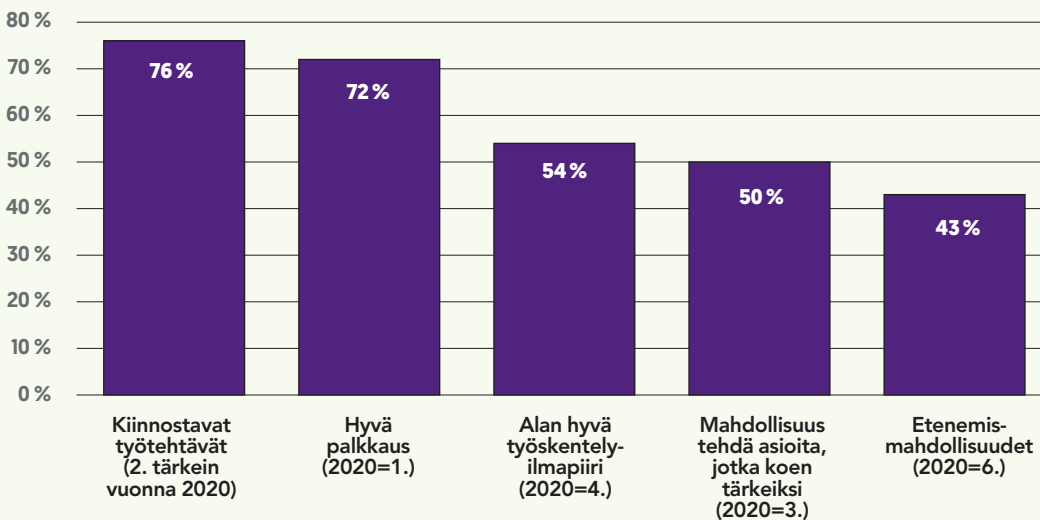
Ilonaihe 3

KIINNOSTAVAT työtehtävät ovat nuorten mielestä tärkein tekijä tulevaa alaa mietittäessä. Toisena tulee hyvä palkkaus. Näitä seuraavat alan hyvä työskentelyilmapiiri ja mahdollisuus tehdä itselle tärkeäksi kokemia asioita. Tärkeimmiksi koetut asiat liittyvät useimmiten alan ympäristävällisyyteen, ihmisläheisyyteen ja alan vastuullisiin toimintatapoihin.

Alan valintaan vaikuttavat syyt ovat samansuuntaisia asuinpaikasta riippumatta. Jos eroja haetaan, maaseudun nuorilla korostuvat kaupunkinuria enemmän aiempi työkokemus. Kaupunkilaisnuorilla taas korostuvat työ kansainvälisyyteen ja yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin liittyvät tekijät.

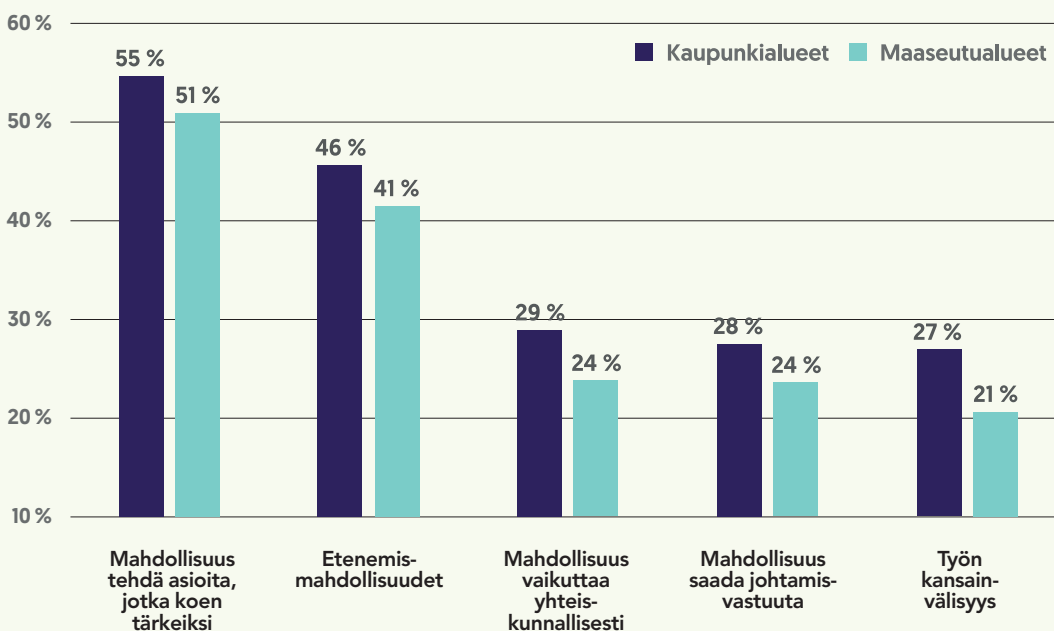
**ALAN
VALINTAAN
VAIKUTTAVAT
SYYT OVAT
SAMAN-
SUUNTAISIA
ASUIN-
PAIKASTA
RIIPPUMATTA.**

ALAN VALINNAN TOP 5 -SYYT

ALAN VALINNAN TOP 5 -SYYT: MAASEUTU VS. KAUPUNKI

Suurimmat erot nuorten tärkeimmissä alan valintaan vaikuttavissa syissä maaseudulla ja kaupungissa asuvien nuorten välillä N=14 939

HUOLESTUTTA, KUN

1 Alavalinnat ovat edelleen tiukasti sukupuolittuneet.

2 Vanhempien koulutustausta ja työllisyystilanne vaikuttavat nuoren valintoihin.

3 Pojat näkevät työelämän mahdollisuudet tyttöjä kapeammin, eivätkä ole yhtä halukkaita panostamaan opiskeluun menestyäkseen työelämässä.

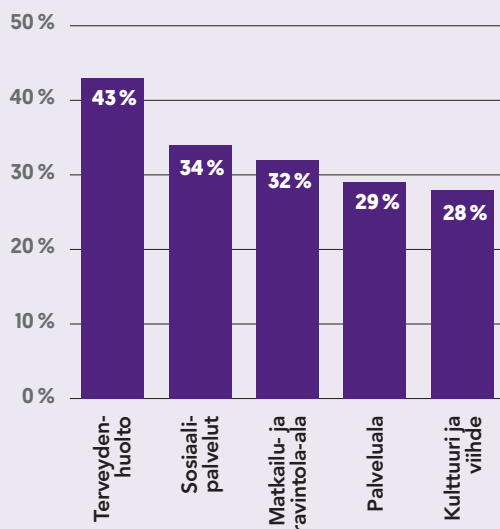
Huolenaihe 1

NUORTEN ajatukset tulevasta alasta ovat edelleen hyvin perinteisiä. Tyttöjä kiinnostavat jo valmiiksi naisvaltaiset alat, kuten terveydenhuolto, sosiaalipalvelut sekä matkailu- ja ravintola-ala. Poikia kiinnostavat miesvaltaiset alat. Kolmen kärjessä ovat teknologiateollisuus, rakennusala sekä maanpuolustus.

Suosituimpien alojen joukossa on aloja, joita korona-aika on kohdellut erityisen kovasti ja työllistyminen on epävarmaa. Hyvin työllistävät alat, kuten energia-ala, kiinteistöpalvelut ja siivous eivät houkuttele samassa määrin.

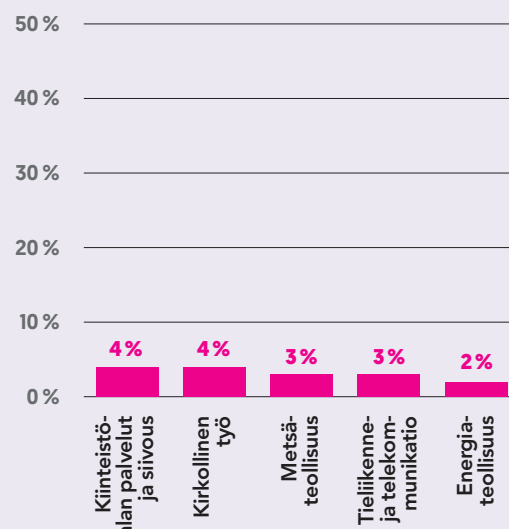
TYTTÖJEN TOP 5 -ALAT

Suosituimmat alat, joilla tytöt voivat ajatella työskentelevänsä (N=7 813)

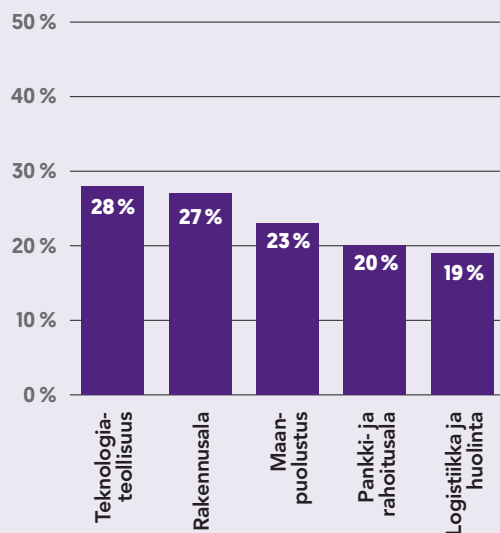
TYTTÖJEN BOTTOM 5 -ALAT

Vähiten suosittu alat, joilla tytöt voivat ajatella työskentelevänsä (N=7 813)

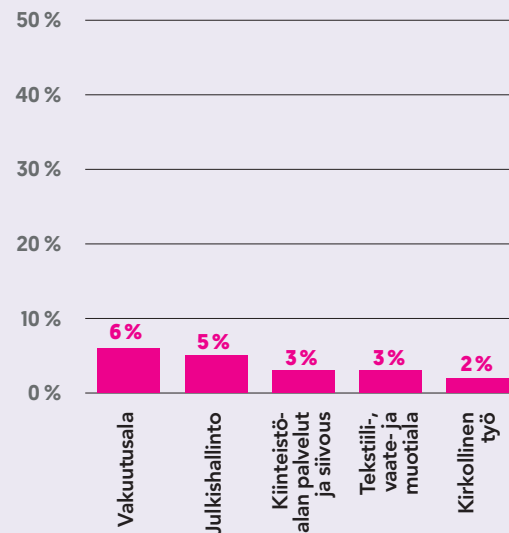
POIKIEN TOP 5 -ALAT

Suosituimmat alat, joilla pojat voivat ajatella työskentelevänsä (N=6 117)

POIKIEN BOTTOM 5 -ALAT

Vähiten suosittu alat, joilla pojat voivat ajatella työskentelevänsä (N=6 117)

Huolenaihe 2

VANHEMPIEN koulutustausta vaikuttaa vahvasti nuorten kiinnostukseen eri aloja kohtaan. Samoin vanhempien työssäkäynti vaikuttaa siihen, mitä nuoret itse odottavat työelämältä ja mitä aloja he nimeävät itselleen houkutteleviksi.

Vanhemman yliopistotutkinnon vaikutus näkyy nuorilla erityisesti yliopistojen ja tutkimuslaitosten, pankki- ja rahoitusalan, asianajo- ja lakimiestoimistojen sekä lääketieteellisuuden korostumisessa.

Yliopistotutkinnon suorittaneiden

lapsista
81%

aikoo peruskoulun jälkeen hakeutua lukioon, ammatillisen tutkinnon suorittaneiden lapsista

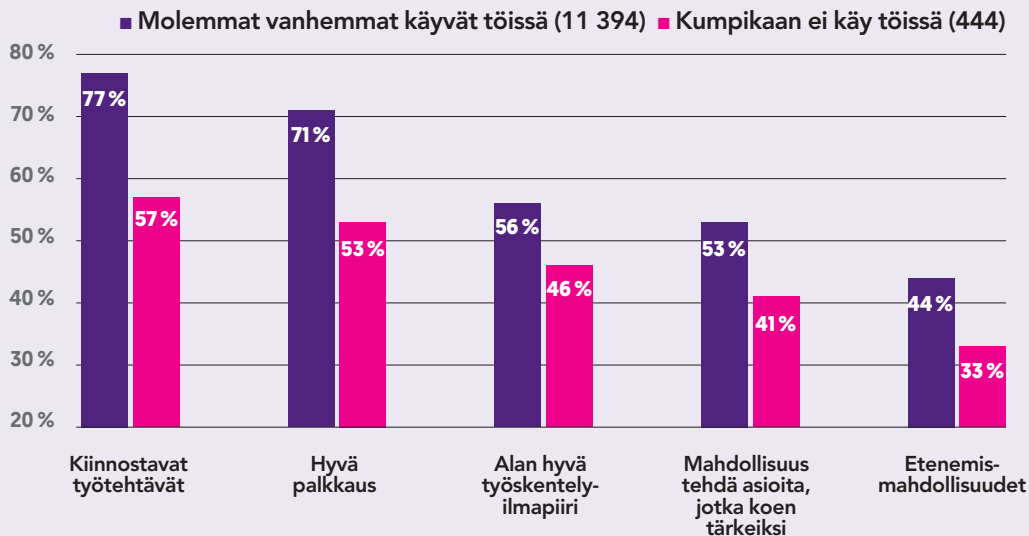
36%

14%

nuorista, joiden vanhemmista kumpikaan ei käy töissä, ei usko löytävänsä työelämästä itselleen sopivaa paikkaa tulevaisuudessa.

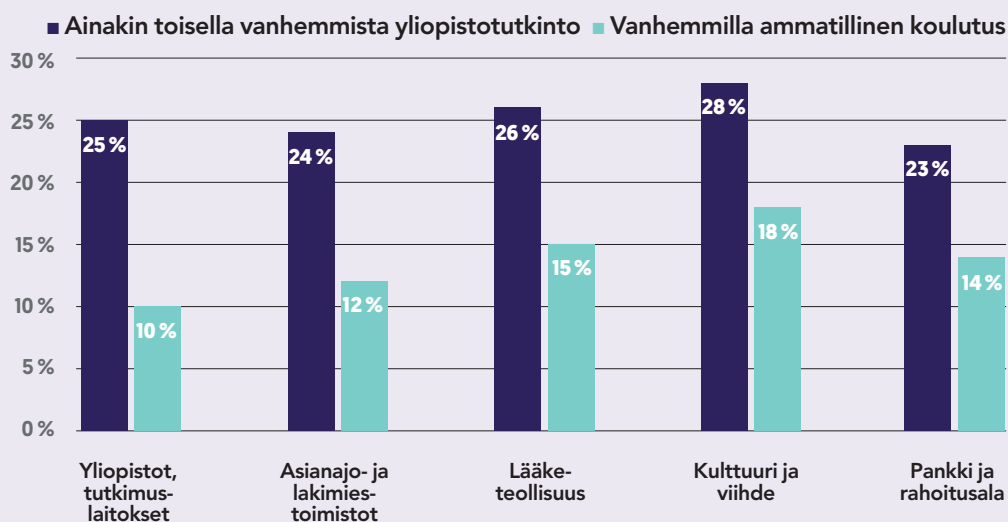
TOP 5 ALAN VALINNAN SYYT JA VANHEMPIEN TILANNE

Tärkeimmät alan valintaan vaikuttavat syyt jaoteltuna vanhempien työssäkäynnin perusteella.

TOP 5 -ALAT JA VANHEMPIEN KOULUTUSTAUSTA

Suurimmat erot alojen houkuttelevuudessa nuorille vanhempien koulutustaustan mukaan: ammatillinen koulutus (2 679 vastaajaa) vs. yliopistotutkinto (3 866 vastaajaa)

TYTÖT KÄYTTÄVÄT MONIPUOLI- SEMMIN ERI KANAVIA.

Huolenaihe 3

PITÄÄKÖ pojista olla huolissaan? Ehkä. Pojilla on tyttöjä suppeampi näkemys omasta työelämäkuvasta ja odotukset ovat perinteisempiä.

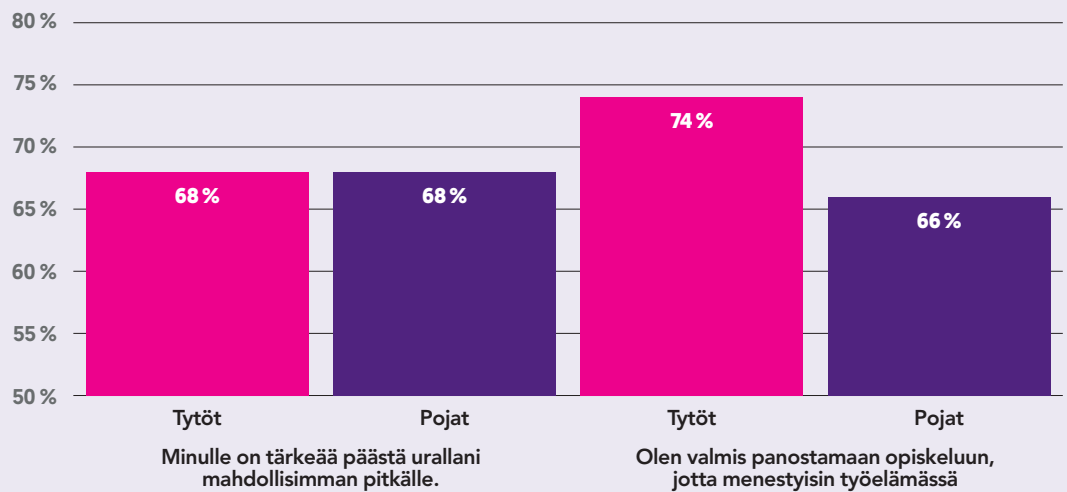
Tyttöjen ja poikien urahakuisuus on samalla tasolla. Kuitenkin tytöt ovat selvästi sitoutuneempia panostamaan

opiskeluun menestyäkseen työelämässä kuin pojat.

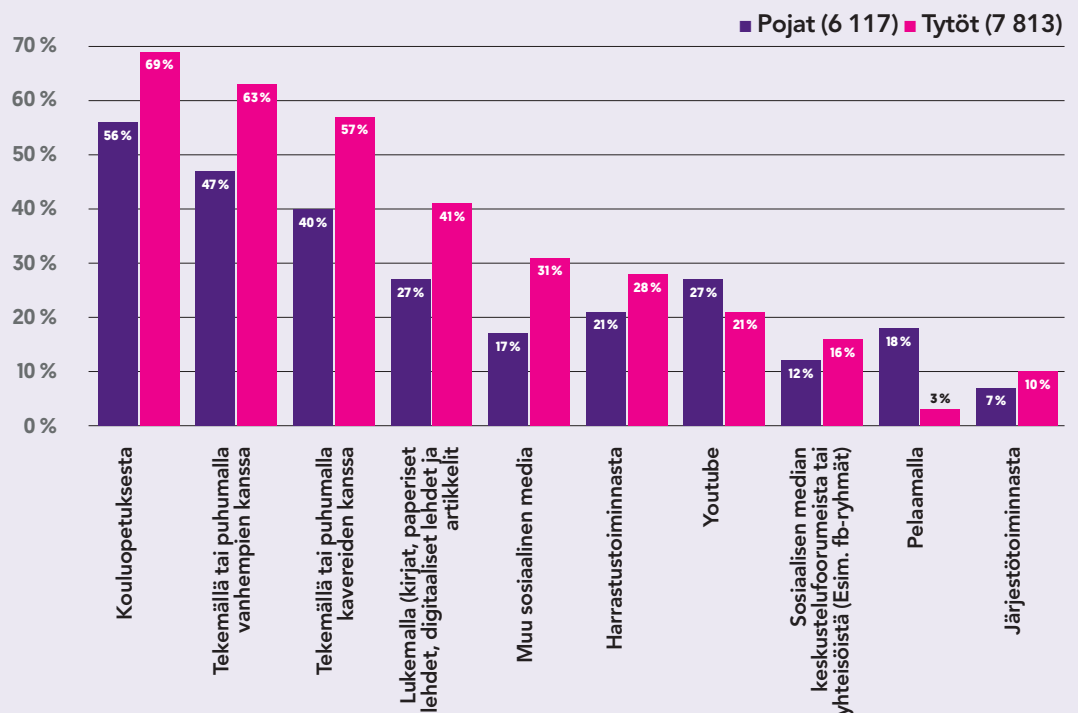
Tytöt käyttävät monipuolisemmin eri kanavia ja myös suhteessa enemmän virallisia kanavia. Pojilla korostuivat informaaliset välineet, kuten YouTube ja pelaaminen.

TYTTÖJEN JA POIKIEN URAHAKUISUUS

Tytöt ja pojat: Samaa mieltä olevien osuus urahakuisuuteen ja työelämää varten opiskelemiseen liittyvissä väitteissä (tyttöjä 7 813 ja poikia 6 117).

MISTÄ KOET SAAVASI TÄRKEIMMÄT TULEVAISUUDEN TYÖELÄMÄÄSI KOSKEVAT TIEDOT JA TAIDOT?

**TYTÖT OVAT SELVÄSTI SITOUTUNEEMPIA
PANOSTAMAAN OPISKELUUN MENESTYÄKSEEN
TYÖELÄMÄSSÄ KUIN POJAT.**

TAT NUORTEN TULEVAISUUS- RAPORTTI 2021

”ON TÄRKEÄÄ KANNUSTAA NUORIA LÖYTÄMÄÄN OMA JUTTUNSA JA TAVOITTELEMAAN UNELMIA, MUTTA SAMALLA ON TÄRKEÄÄ TARJOTA REALISTINEN NÄKYMÄ TYÖELÄMÄSTÄ JA MAHDOLLISUUKSISTA ERI TOIMIALOILLA.”

Pedagoginen asiantuntija Lauri Vaara, TAT

Ilonaihe 1: Yli puolet nuorista odottaa innolla työelämään pääsyä

NUORTEN into päästä työelämään ei ole vähentynyt, vaikka kesätöitä on ollut korona-vuoden vuoksi saatavilla vähemmän. 56 prosenttia nuorista odottaa innolla työelämään pääsyä ja 65 prosenttia nuorista aikoo hakea kesätöihin. Kouluasteista innokkaimmin työelämään pääsyä odottavat ammattikoululaiset (59 %).

Tutkimustuloksessa on myös kääntöpuolensa. Työelämä ei innosta kaikkia nuoria niin paljon kuin voisi. Kolme nuorta kymmenestä ei ota väittämään kantaa, ja 15 prosenttia nuorista on väittämistä eri mieltä.

TATin kesätyöntekijä **Vivian Tulisalmi** ymmärtää nuorten mielipiteiden jakautumisen.

”Nuori joutuu toisen asteen haun yhteydessä jo 15-vuotiaana tekemään ensimmäisiä työuralle johtavia konkreettisia päätöksiä. Nuorena pitäisi siis tietää, mitä haluaa seuraavaksi, vaikkei välttämättä tiedä, mihin se valmistumisen jälkeen johtaa. Tämä tilanteessa, jossa jatkuvasti puhutaan työelämän muutoksesta.”

”Minuakin huolestuttaa, että melkein puolet ei odota innokkaasti työelämään pääsyä”, toteaa Helsingin Vuoniityn yläkoulun opinto-ohjaaja **Anu Japisson**.

”Yläasteikäisille nuorelle työelämä tuntuu aika kaukaiselta. Kuitenkin, kun keskustelen nuorten kanssa, niin kyllä kaikki haluavat päästä töihin”, Japisson vahvistaa.

Nuoret uskovat oman paikan löytyvän

Nuoret suhtautuvat tulevaisuuteen luottavaisesti. Kaksi nuorta kolmesta uskoo löytävänsä työelämästä itselleen sopivan paikan tulevaisuudessa. Seitsemän prosenttia on eri mieltä.

TAT Nuorten tulevaisuusraportin tuloksia

voi verrata Sitran teettämään Tulevaisuusbarometri 2021:een, jossa tutkittiin 15–84-vuotiaiden mannersuomalaisten näkemyksiä tulevaisuudesta.

Tulevaisuusbarometrin mukaan vaikutusmahdollisuuksiin uskovat erityisesti nuoret ja korkeasti koulutetut. Kokemus omasta toimeentulosta heijastuu suhtautumiseen selvästi: he, jotka kokevat joutuvansa tinkimään kaikesta, näkevät tulevaisuuden synkempänä ja omat vaikutusmahdollisuutensa heikompana kuin he, jotka kokevat tulevansa hyvin toimeen.

”Tulevaisuusbarometrin mukaan kaksi nuorta kolmesta sanoo tietävänsä keinot, joilla voi vaikuttaa tulevaisuuteen. Näin nämä kaksi tutkimusta ovat samassa linjassa. Barometrin

mukaan nuoret myös tuntevat pystyvänsä vaikuttamaan hyvinkin haastaviin kysymyksiin, kuten esimerkiksi ekologiseen jälleenrakennukseen”, ennakoinnin asiantuntija **Christopher Rowley** Sitrasta summaa.

TET tarjoaa monelle nuorelle ensimmäisen mahdollisuuden tutustua

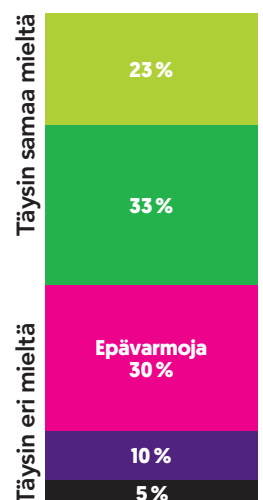
työelämään käytännössä. TATin vuonna 2020 teettämän TET-tutkimuksen mukaan nuoret oppivat TETissä oma-aloitteisuutta, yhteistyötaitoja, keskustelutaitoja, aikataulussa pysymistä sekä kuuntelutaitoa. 37 % vastaajista koki, että TET-jakso lisäsi mielenkiintoa ko. toimialaa kohtaan.

Anu Japissonin mukaan TETin merkitys työelämätaitojen oppimisessa on korostunut.

”Kauppa tarjoaa paljon TET-paikkoja, mistä iso kiitos kaupan alalle. Toiveeni yrityksille on, että he avaisivat TET-paikkoja myös uusille aloille”, Japisson jatkaa.

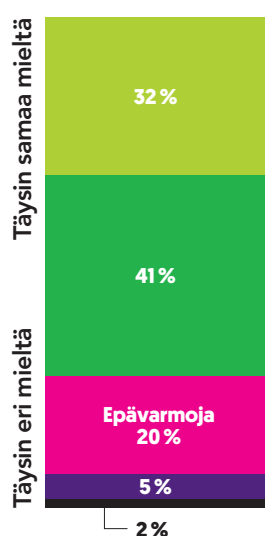
ODOTAN INNOLLA TYÖELÄMÄÄN PÄÄSYÄ

N=14 939

USKON LÖYTÄVÄNI TYÖELÄMÄSTÄ ITSELLENI SOPIVAN PAIKAN TULEVAISUUDESSA

N=19 393

” KAIKKI OSAAMINEN MAHTUU REPPUUN ”

”Miksi pitäisi valita oikea tutkinto? Kaikki osaaminen on repussa tulevaa työelämää varten.”

Rehtori Maija Aaltola, Omnia.

”MEDIASSA JATKUVASTI NÄKEE LASIKATTOJA RIKKOVIA NAISIA. USKOISIN TÄMÄN TOIMIVAN MONELLE TYTÖLLE INSPIRAATIONA PANOSTAA KOULUTUKSEEN JA URAAN. TYTÖT SAATTAVAT MYÖS IHAN BIOLOGISISTA SYISTÄ HUOMATA OPINTOJEN TAI MUUN PANOSTUKSEN TÄRKEYDEN URALLE POIKIA AIEMMIN.”

Kesätyöntekijä Vivian Tulisalmi, TAT

28%
**TYTÖISTÄ
 PITÄÄ
 TÄRKEÄNÄ
 SAADA
 JOHTAMIS-
 VASTUUTA
 TULEVASSA
 TYÖSSÄÄNÄ.**

Ilonaihe 2: Tyttöjen kiinnostus johtajuuteen on nousussa

”TOIVOTTAVASTI Suomeen on kasvamassa paljon hyviä naisjohtajia. Ehkä ministerivii-sikolla on merkitystä. Pienten lasten äidit vaativissa työtehtävissä on hieno näky”, opinto-ohjaaja **Anu Japisson** iloitsee.

Puolet tytöistä pitää tulevaa alaa mielties-sään tärkeänä etenemismahdollisuuksia. 28 prosenttia tytöistä pitää tärkeänä saada

johtamisvastuuta tulevassa työssään. Edel-listen lisäksi tytöt kokevat poikia tärkeäm-mäksi myös mahdollisuuden vaikuttaa yhteiskunnallisesti sekä työn kansainväli-syyden.

Verrattuna vuoden 2020 tutkimukseen* johtamisvastuun, etenemismahdollisuuksien ja palkkauksen merkitys tytöillä on kas-vanut suhteessa poikiin.

**Lukuja vertaillessa tulee kuitenkin olla varovainen, sillä kysymyksessä on eri metodi. Mitkä seuraavista ovat sinulle tärkeitä tekijöitä tulevaa alaa mietittäessäsi? -kysymyksen pystyi vapaasti valitsemaan vastausten määrän. Edellisenä vuonna sai valita kolme asiaa.*

TÄRKEIMMÄT TEKIJÄT TULEVAA ALAA MIETTÄESSÄ

Mitkä seuraavista ovat sinulle tärkeitä tekijöitä tulevaa alaa miettiessäsi? Valitse mielestäsi tärkeimmät tekijät. N=13 930

	Kaikki, %	Pojat, %	Tytöt, %
Kiinnostavat työtehtävät	75	68	83
Hyvä palkkaus	70	70	72
Alan hyvä työskentelyilmapiiri	55	45	65
Mahdollisuus tehdä asioita, jotka koen tärkeiksi	52	38	64
Etenemismahdollisuudet	43	38	49
Mahdollisuus käyttää luovuutta	39	33	43
Mahdollisuus vaikuttaa työn sisältöön	37	31	42
Alan hyvät työllisyysnäköymät	31	27	36
Mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnallisesti	27	19	32
Alan ihmisläheisyys	26	14	37
Mahdollisuus saada johtamisvastuuta	26	25	28
Työn kansainvälisyys	24	18	29
Alan ympäristöystävällisyys	24	15	29
Alan vastuulliset toimintatavat	22	15	28
Minulla on jo työkokemusta alalta	12	14	11
Jokin muu	7	8	5

”Tytöjen kiinnostuksen lisääntyminen johtamiseen ja miehisenä pidettyjä arvoja kohtaan on yksi tämän tutkimuksen mielenkiintoisimmista löydöksistä”, TATin johtaja **Liisa Tenhunen-Ruotsalainen** toteaa.

”Näyttää siltä, että tytöt suhtautuvat työelämään poikia kunnianhimoisemmin.”

Vuoteen 2020 verrattuna tyttöjen kiinnostus on poikiin verrattuna kasvanut erityisesti maanpuolustuksen, asianajo- ja lakimiestoimistojen ja vakuutusalan osalta. Esimerkiksi asianajo- ja lakimiestoimistojen työntekijöistä 70 prosenttia on miehiä.

Johtamisvastuu liittyy erityisesti pankki- ja rahoitusalaan sekä asianajo- ja lakimiestoimistoihin. Tyttöjen kiinnostus erityisesti jälkimmäiseen on merkittävästi poikia suurempaa.

”Aiemmin nuoret halusivat kehittää asiantuntijuuttaan. Kulmakerroin on nyt kääntynyt. Erityisesti tytöt ajattelevat niin, että jotta asioihin saadaan muutos, pitää olla itse tekemässä”, Liisa Tenhunen-Ruotsalainen selventää.

Myös tyttöjen kiinnostus erityisesti ilmastonmuutokseen ja yhdenvertaisuuskysymyksiin on kasvanut.

”Nuoret naisministerit ratkovat näitä ja osoittavat samalla, että vaativa työ ja perhe-elämä voidaan sovittaa yhteen”, toteaa Tenhunen-Ruotsalainen.

”Esikuvilla on valtava merkitys, sen me tiedämme”, Sitran **Christopher Rowley** vahvistaa.

”Muutos ei kuitenkaan voi olla pelkästään esikuvien varassa. Työelämän moninaisuus

vaatii, että rakenteet tukevat kehitystä, esimerkiksi vanhempainvapaajärjestelmän, palkkatasarvon ja työtehtävien tasa-arvoisempaa ja kautumisen edistämistä”, Rowley muistuttaa.

Tytöt ovat valmiimpia panostamaan opiskeluun

Tyttöjen ja poikien urahakuisuus on samalla tasolla, mutta tytöt ovat selvästi poikia sitoutuneempia panostamaan opiskeluun menestyäkseen työelämässä.

”Kun organisaatioita virtaviivaistetaan ja keskijohtoa vähennetään, jokainen tarvitsee johtamiskokemusta jo oman itsensä, asioiden ja kollegoiden johtamisessa”, Christopher Rowley muistuttaa.

”Halu kehittää johtamiskokemusta on tulevaisuustaito.”

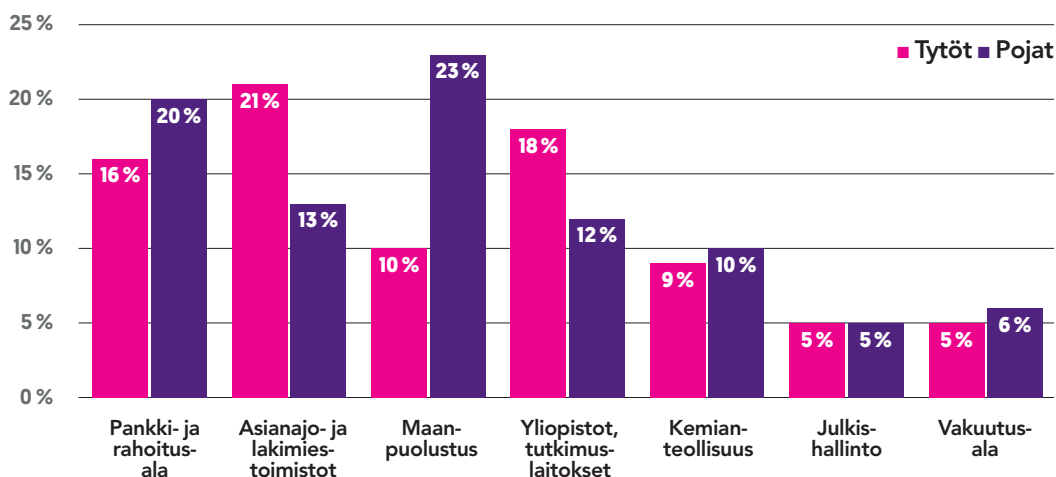
TASA-ARVON EPÄKOHDASTA KIINNI

”Tasa-arvoasiat ovat yksi isoimmista epäkohdista yhteiskunnassamme. Kiinnostuksen kasvaminen on hienoa, jotta saisimme työelämästä tasa-arvoisempaa. Tasa-arvokysymysten nostaminen esiin on oletettavasti syy kiinnostuksen kasvuun.”

Kesätyöntekijä Aaron Eloranta, TAT

NÄKÖPIIRISSÄ NAISTEN JOHTAJUUDEN NOUSU?

Ammattialojen vetotoima: tyttöjen työelämämaisema laajenee ”koville” ja perinteisesti miesten hallitsemille aloille. N=13 930

”VAIKKA NUORILLA ON KOVA HALU PÄÄSTÄ TÖIHIN, ENÄÄ HE EIVÄT KUITENKAAN HALUA TEHDÄ KOKOONPANOTYÖTÄ, VAAN HALUAVAT VAATIVIA TÖITÄ JA NOPEAA ETENEMISTÄ.”

Opinto-ohjaaja Armi Nurmi

Ilonaihe 3: Työ on enemmän kuin työtä

76%
**PITÄÄ KIIN-
NOSTAVIA
TYÖTEHTÄ-
VIÄ TÄRKEIM-
PÄNÄ SYYNÄ
ALAA VALI-
TESSA.**

TULEVALTA alalta nuoret odottavat kiinnostavia työtehtäviä, hyvää palkkaa, hyvää työskentelyilmapiiriä alalla sekä mahdollisuutta tehdä asioita, jotka kokee itselleen tärkeiksi.

”Nuorelle on tärkeää päästä tekemään itseä kiinnostavia työtehtäviä, jotta voi edistää itselle tärkeitä asioita ja arvoja”, pedagoginen asiantuntija **Lauri Vaara** summaa.

Tämän vuoden tutkimuksessa kiinnostavat työtehtävät päihittivät edellisen vuoden ykkösen eli hyvän palkkauksen. Samoin hyvän työskentelyilmapiirin merkitys nousi neljänneltä sijalta kolmannelle. Viidennellä sijalla ollut mahdollisuus käyttää luovuutta on antanut tilaa etenemismahdollisuuksille. Arvovetoiset syyt ovat tärkeimpiä lukiolaisille.

”Uskon, että suomalainen yhteiskunta ja hyvät esimerkit näkyvät tuloksissa”, Omnian rehtori **Maija Aaltola** sanoo.

”Suomi tasa-arvoisena maana antaa tähän mahdollisuuden. Mallit löytyvät kotoa, jossa äidit menevät töihin ja etenevät urallaan. Malleja on myös sosiaalisessa mediassa ja televisiossa”, Aaltola jatkaa.

Mahdollisuus tehdä tärkeäksi kokemiaan asioita liittyy useimmiten alan ympäristöstävällisyyteen, ihmisläheisyyteen ja alan vastuullisiin toimintatapoihin.

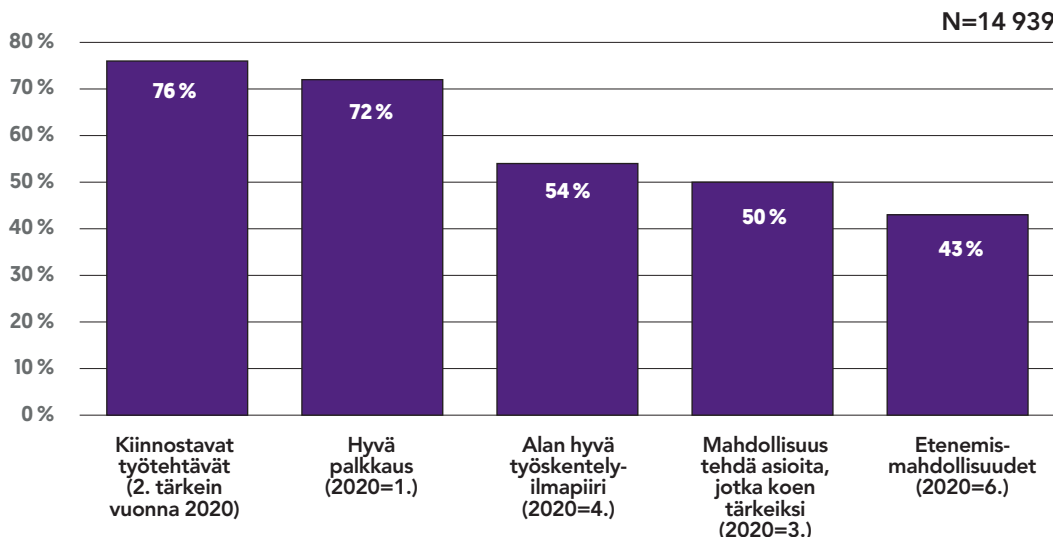
”Uskon myös, että erikoisvuosi on avannut silmät uudella tavalla työyhteisön merkityksestä, sillä myös työn merkityksellisyys ja yhteisöllinen tekeminen nousivat pykälän viime vuodesta”, Lauri Vaara arvioi.

Tyttöjen ja poikien välillä tuloksissa on jonkin verran eroja. Hyvän palkan tärkeydestä ollaan eniten samaa mieltä, mutta muuten tytöt nostavat esiin selvästi erilaisia työelämän alavalintaan vaikuttavia syitä kuin pojat. Vaatimukset ovat myös kovempia. Tyttöillä korostuvat mahdollisuus tehdä itselle tärkeäksi kokemiaan asioita (tytöt 64 % / pojat 38 %), alan ihmisläheisyys (tytöt 37 % / pojat 14 %), ympäristöstävällisyys (tytöt 29 % / 15 %) ja alan vastuulliset toimintatavat (tytöt 28 % / pojat 15 %).

Nuoret haluavat merkityksellistä työtä

”Nuoret kokevat megatrendien vaikutukset omaan elämäänsä suurempana kuin muut

ALAN VALINNAN TOP 5 -SYYT

ikäryhmät. Samoin nuoret kokevat, että he pystyvät vaikuttamaan megatrendeihin ja yhteiskunnan isoihin muutoksiin enemmän kuin muut ikäryhmät. Tämä voi selittää sitä, että nuoret haluavat tehdä itselleen merkityksellisiä asioita”, Sitran **Christopher Rowley** arvelee.

Kaupunki ja maaseutu kasvuympäristöinä vaikuttavat alojen vetovoimaan. Maaseudun nuorilla korostuvat maa- ja metsätalosalat, metsäteollisuus sekä logistiikka ja huolinta. Kaupunkinuorilla taas korostuvat pankki- ja rahoitusala, asianajo- ja lakimiestoimistot sekä

kulttuuri- ja viihdeala.

Sen sijaan nuorilla on asuinpaikasta riippumatta samansuuntaisia tulevan alan valintaan liittyviä syitä. Kaikkein tärkeintä on mahdollisuus tehdä asioita, jotka kokee tärkeiksi (55 % kaupunkialueet, 51 % maaseutualueet). Toiseksi tärkeintä ovat etenemismahdollisuudet (46 % kaupunkialueet, 41 % maaseutualueet). Näiden lisäksi kaupunkilaisnuorilla korostuvat maaseudun nuoria enemmän työn kansainvälisyyteen ja yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin vaikuttavat tekijät.

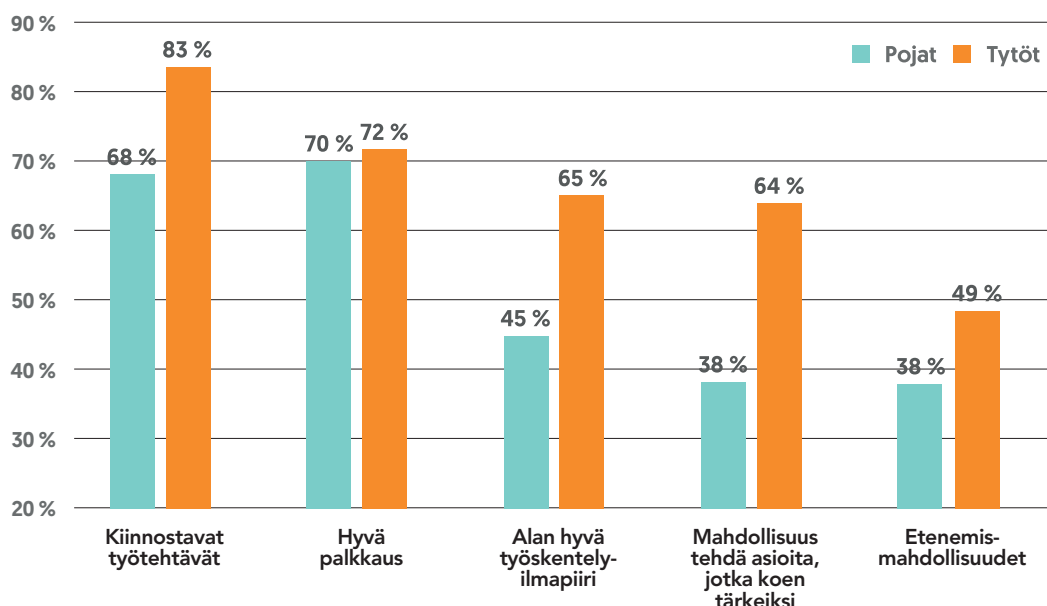
NUORI, OTA JOSTAIN KIINNI

”Ajatus, että ensimmäinen työ on unelmatyö, ei ole realistinen. On tärkeää aloittaa jostain ja matka jatkuu. Kun jonkun kulman ohittaa, unelmat voivat muuttua uuden näkymän myötä aivan toisiksi.”

Toimitusjohtaja
Minna Vanhala-Harmanen,
Barona

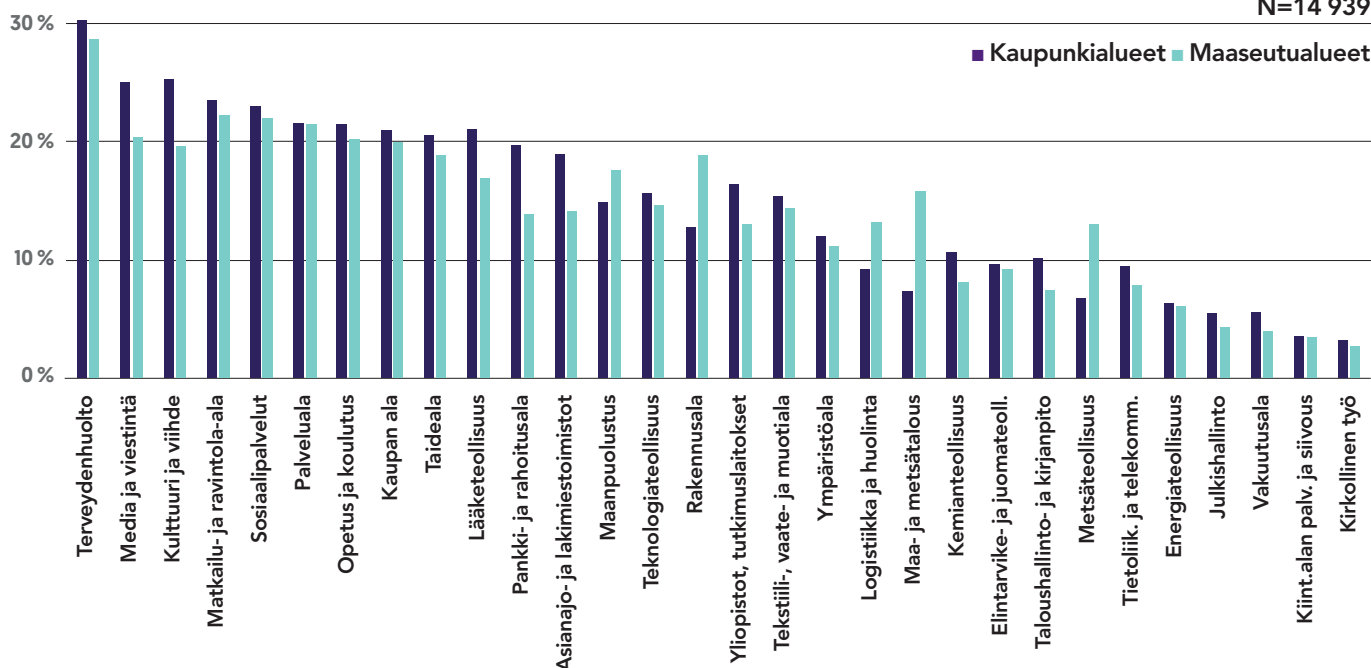
ALAN VALINNAN TOP 5 -SYYT: POJAT VS. TYTÖT

Tärkeimmät alan valintaan vaikuttavat syyt jaoteltuna poikien ja tyttöjen suhteen. N=13 930

AMMATTIALOJEN SUOSIO, MAASEUDULLA JA KAUPUNGEISSA ASUVIEN NUORTEN OSALTA

N=14 939

”TYÖELÄMÄ ON MUUTTUNUT NIIN PALJON, ETTÄ ALAN VALINNALLA PERINTEISESSÄ MIELESSÄ EI ENÄÄ OLE NIIN ISOA MERKITYSTÄ. TÄMÄN PÄIVÄN TEKNOLOGIAYRITYKSESSÄ PALVELUJA OVAT KEHITTÄMÄSSÄ KASVATUSTIETEILIJÄT.”

Rehtori Maija Aaltola, Omnia

Huolenaihe 1: Sukupuolittuneet toimialat

43%
TYTÖISTÄ VOISI AJATELLA TYÖSKENTELEVÄNSÄ TERVEYDENHUOLLON PARISSA.

”**ALAVALINTAAN** vaikuttavat vahvat mielikuvat. On tärkeää tehdä samoja valintoja kavereiden kanssa ja hakeutua samoihin paikkoihin”, TATin kesätyöntekijä **Aaron Eloranta** toteaa.

Niin tyttöjen kuin poikienkin ajatukset tulevasta alasta ovat edelleen hyvin perinteisiä. Tyttöjä kiinnostavat jo valmiiksi naisvaltaiset alat, poikia miesvaltaiset. Tyttöjen suosituin ala on edelleen ja selvästi terveydenhuolto. Toiseksi on noussut sosiaalipalvelut ohi matkailu- ja ravintola-alan. Palveluala on noussut neljänneksi ohi kulttuuri- ja viihdealan, joka on nyt viidentenä.

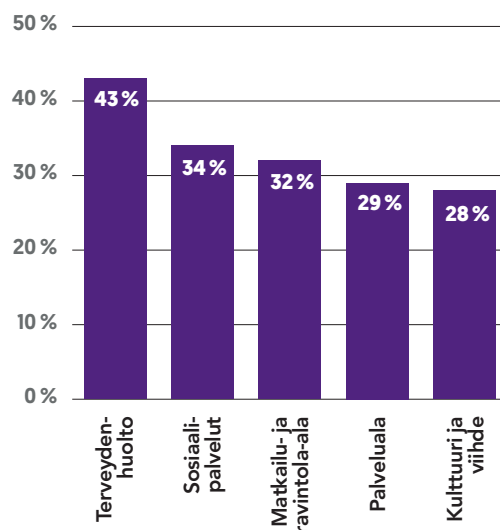
Poikia kiinnostavat eniten teknologiateollisuus ja toiseksi maanpuolustus. Rakennusala on noussut edellisen vuoden viidenneltä sijalta kolmanneksi. Pankki- ja rahoitusala on säilyttänyt neljännen sijansa. Viime vuoteen verrattuna* poikien suosiossa on noussut logistiikka- ja huolinta-ala. Sen sijaan tietoliikenne- ja telekommunikaatio putosi kärkijoukosta.

”Nuoren identiteetti on vasta kehittymässä, ja silloin turvalliset valinnat tuntuvat tärkeiltä, mikä selittää yläkoululaisten ja lukiolaisten kohdalla tulosta”, opinto-ohjaaja **Anu Japiss**on arvioi. Hän kertoi kokeneensa opon tähtihetkiä,

**Huomioitavaa on, että kysymyksen muoto on vaihtunut edellisestä vuodesta. Nyt nuoria pyydettiin tunnistamaan itseään kiinnostavimmat alat, kun aikaisemmin piti arvioida kaikkia aloja. Vastaajat saivat valita useammankin kiinnostuksen kohteen. Keskimäärin nuoret valitsivat neljä eri alaa, joilla voivat harkita työskentelevänsä. Tytöt ovat kiinnostuneempia useammista aloista kuin pojat.*

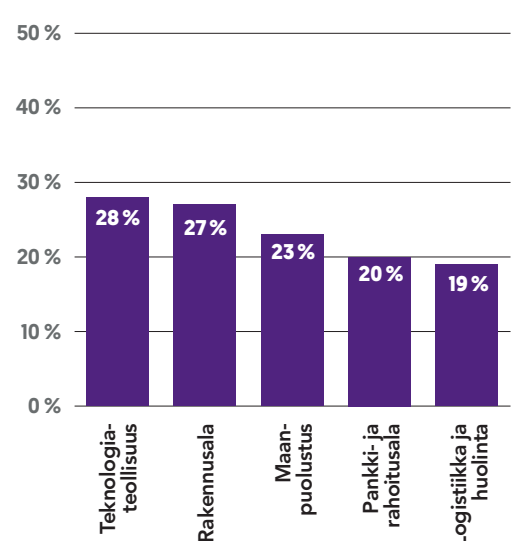
TYTTÖJEN SUOSITUT ALAT

Suosituimmat alat, joilla tytöt voivat ajatella työskentelevänsä (N=7 813)

POIKIEN SUOSITUT ALAT

Suosituimmat alat, joilla pojat voivat ajatella työskentelevänsä (N=6 117)

TOKSISET STEREOTYPIAT

”Suomessa sukupuoli-jako tietyillä aloilla on moniin maihin verrattuna todella suurta. Tämä saattaa johtua ryhmäpaineesta. Voi olla, että moni päätyy alalle, mihin ei todellisuudessa halua ja siksi panostus esimerkiksi opintoihin ei ole niin suurta.”

Kesätyöntekijä
Vivian Tulisalmi, TAT

kun maahanmuuttajataustainen tyttö sanoi haluavansa merikapteeniksi.

Nuorille elämä on Japissionin mukaan hyvin konkreettista; eletään tässä ja nyt. Samoin kokemuspiiri on aika suppea. Tällöin on vaikea hahmottaa isoja kokonaisuuksia ja tulevaisuuksia. Kaupan ala on hänen mielestään loistava siinä, että moni nuori saa kaupasta ensimmäisen työelämäkokemuksensa.

Työssään Anu Japission kertoo tuovansa monipuolisesti eri ammatteja ja toimialoja esiin ja yrittävänsä välttää sukupuolittunutta ajattelua tyttöjen ja poikien aloista. ”Valitsen myös huolella videot, joita näytän nuorille, ettei niissä olisi tyypillistä sukupuoli-jakoa.”

”Työharjoittelussa kaupassa syntyy kokemus sekä kaupan alasta että työnteosta. Toki kaup-

pias voisi ottaa TET-nuoren päiväksi seuraamaan omaa työpäiväänsä. Näin nuori näkisi, että työ kaupan alalla on paljon muutakin kuin hyllyttämistä ja kassatyötä”, Japission ehdottaa.

Alan valinnan TOP 5:ssä eroja

Tytöt osaavat nostaa esiin selvästi erilaisia työelämän alavalintaan vaikuttavia syitä kuin pojat.

E erityisen paljon tytöillä korostuvat alan ihmisläheisyys, ympäristöstävällisyys, hyvä työkentelyilmapiiri ja mahdollisuus tehdä itselle tärkeäksi kokemiaan asioita.

Esimerkiksi teknologiateollisuuden kannattaisi viestiä tytöille vahvemmin, että teknologia-aloilla tehdään ihmisläheistä ja merkityksellistä työtä, sillä ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjunta sekä ihmisten hoivan parantaminen ovat teknologiaa.

Varma työllistyminen ei ratkaise

Suosituimpien alojen joukossa on aloja, joita korona-aika on kohdellut erityisen kovasti.

Epävarmuus työllistymisen suhteen on suurta esimerkiksi kulttuuri- ja viihdealalla tällä hetkellä. Sen sijaan hyvin työllistävät alat, kuten energia-ala, kiinteistöpalvelut ja siivous eivät houkuttele samassa määrin.

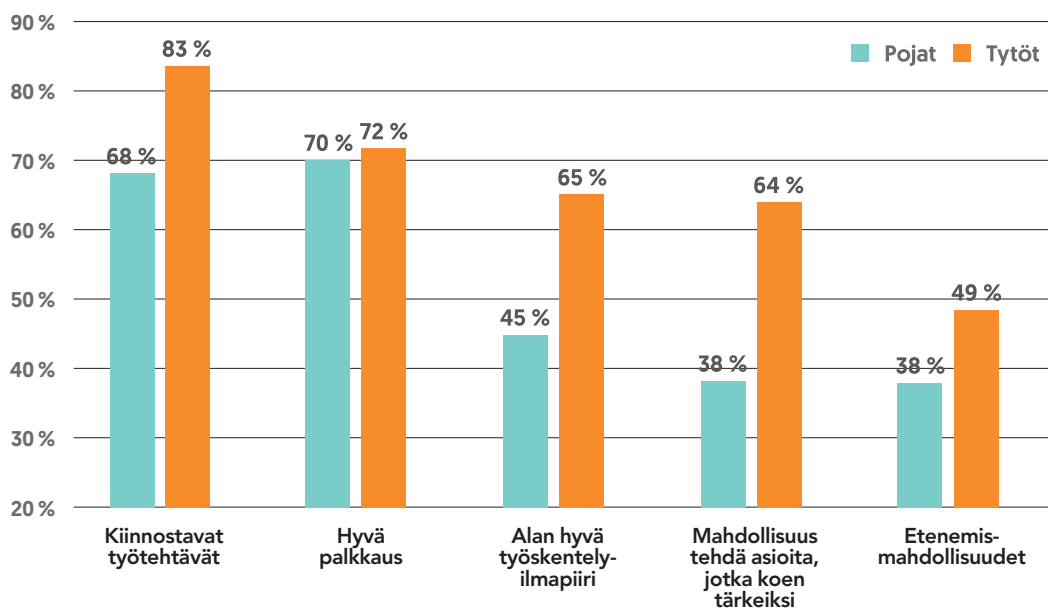
Miten tämä on selitettävissä? Miksi ei kiinnosta alat, joissa töitä ja palkkauskkin kohdillaan?

”Henkilökohtainen brändi”, vastaa TATin kesätyöntekijä Aaron Eloranta. ”Ei ole tyylikästä olla kiinnostunut tietyistä aloista.”

28%
POJISTA VOISI AJATELLA TYÖSKENTELEVÄNSÄ TEKNOLOGIA-TEOLLISUUDESSA.

ALAN VALINNAN TOP 5 -SYYT: POJAT VS. TYTÖT

Tärkeimmät alan valintaan vaikuttavat syyt jaoteltuna poikien ja tyttöjen suhteen. N=13 930

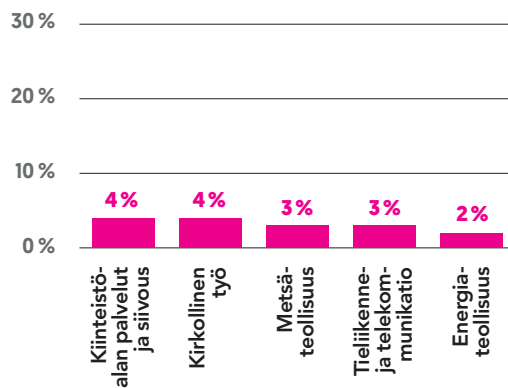
UUSIA TYÖELÄMÄ-POLKUJA

“Olisi tärkeää puhua muistakin uravaihtoehtoista kuin perinteisistä lähihoitajan, lääkärin, juristin tai kaupan alan ammateista. Lisäksi useinkaan ei puhuta aloista, joihin pääsee ilman vuosien tutkintoja tai muuta akateemista todistetta.”

Vivian Tulisalmi

TYTTÖJEN VÄHITEN SUOSIMAT ALAT

Vähiten suosittu alat, joilla tytöt voivat ajatella työskentelevänsä (N=7 813)

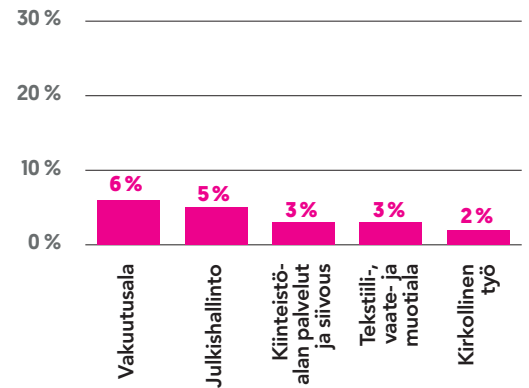

“Nuorten usko omiin vaikuttamismahdollisuuksiin on vahva. He eivät ole niin huolissaan, työllistyvätkö tulevaisuudessa alalle. Siksi tämänhetkinen työllistymisnäkökulma ei paljon vaikuta”, **Christopher Rowley** vahvistaa. Hän toivookin, ettemme heijastelisi nykyisiä arvoja ja valta-asemia tulevaisuuteen.

“Jokaisen olisi tärkeää pystyä tulevaisuudessa kuvittelemaan hyvinkin erilaisia mahdollisuuksia. Tästä syystä tarvitaan moninaisempaa puuhetta tulevaisuuteen vaikuttamisessa. Tarvitaan keskustelua valtarakenteista, talousjärjestelmistä

POIKIEN VÄHITEN SUOSIMAT ALAT

Vähiten suosittu alat, joilla pojat voivat ajatella työskentelevänsä (N=6 117)

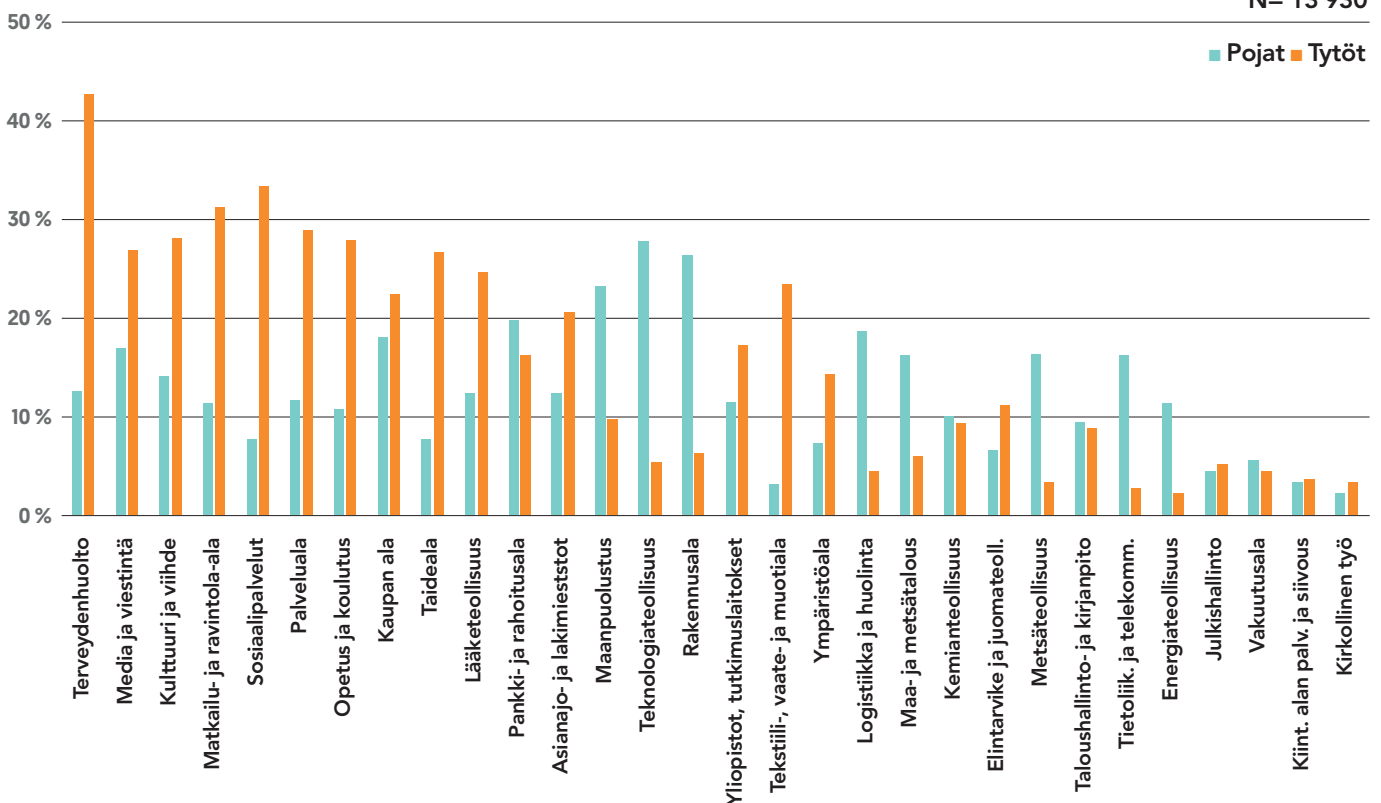
ja poliittisesta vaikuttamisesta.”

Vaikka sukupuolittuneisuus on huomattavaa useiden alojen kohdalla, niin kaikkialla se ei vaikuta. Tällaisia ovat mm. kaupan ala, julkishallinto, kemianteollisuus, taloushallinto- ja kirjantaloala, vakuutusala, kiinteistöalan palvelut ja siivous sekä kirkollinen työ.

Miksi tietyt alat ovat onnistuneet saavuttamaan eräänlaisen sukupuolineutraalisuuden - onko niillä jotain yhteistä, mikä voisi selittää? Voisivatko sukupuolittuneemmat alat oppia siitä jotain? Näitä kannattaa pohtia tarkemmin.

AMMATTIALOJEN VETOVOIMA NUORILLE, POJAT VS. TYTÖT

N= 13 930

”KOULU ON MUUTTUNUT JA YHTEISKUNTA ON MUUTTUNUT, MUTTA LAPSET JA NUORET ITSESSÄÄN EIVÄT OLE NIIN MUUTTUNEET. OLISI TÄRKEÄ PUHUA KAIKILLE MONIPUOLISESTI ERI VAIHTOEHDOSTA, JOTTA ESIMERKIKSI VANHEMPIEN KOULUTUSTAUSTA TAI SUKUPUOLI EIVÄT VAIKUTTAISI VALINTAAN NIIN SUURESTI.”

Suomen opinto-ohjaajien puheenjohtaja Armi Nurmi

Huolenaihe 2: Kotitausta vaikuttaa

VANHEMPIEN koulutustausta ja työllisyystilanne vaikuttavat vahvasti nuoren valintoihin. Yliopistotutkinnon suorittaneiden lapsista 81 prosenttia kertoo aikovansa hakeutua lukioon, kun taas ammatillisen tutkinnon suorittaneiden lapsista vain 36 prosenttia.

”Koulutus periytyy sekä myös se, mitä arvostaa. Ajattelen niin, että kaikilla on oikeus unelmoida. Esimerkiksi kesätyö näyttää nuorelle mahdollisuuksia ja tulevaisuuden mahdollisuuksista”, opinto-ohjaaja Anu Japissan korostaa.

Vanhempien työssäkäynti vaikuttaa siihen, mitä nuoret itse odottavat työelämältä. Ne nuoret, joiden kumpikaan vanhempi ei käy töissä, ilmaisevat huomattavasti vähemmän tu-

levaisuuden alavalintaan liittyviä tekijöitä kuin muut nuoret.

”Näille nuorille työelämä näyttäyty paikana, jossa käydään töissä sen enempää elämän sisältöä hakemassa tai itseään toteuttamassa”, johtaja **Liisa Tenhunen-Ruotsalainen** sanoo.

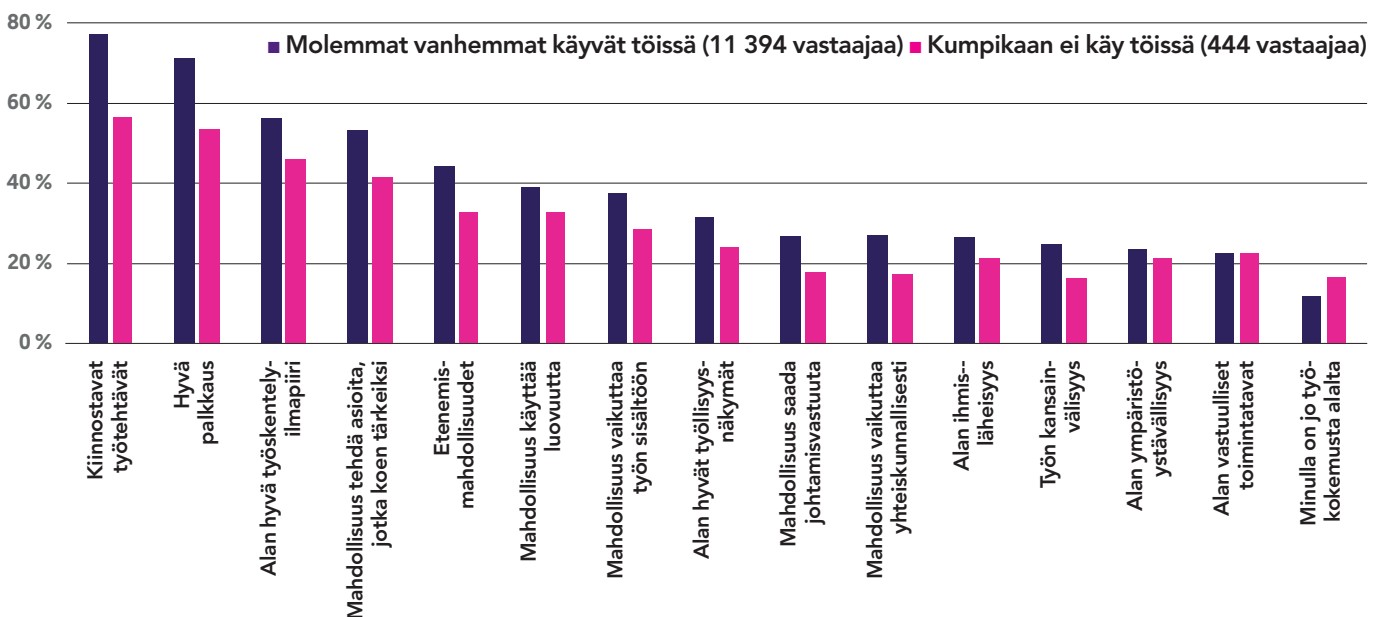
14 prosenttia nuorista, joiden vanhemmista kumpikaan ei käy töissä, ei usko löytävänsä työelämästä itselleen sopivaa paikkaa tulevaisuudessa*.

”Tavoittemme on, että jokainen nuori saisi parhaat mahdolliset lähtökohdat työelämäpolulle. Tulos näyttää, että näin ei vielä ole”, Tenhunen-Ruotsalainen jatkaa.

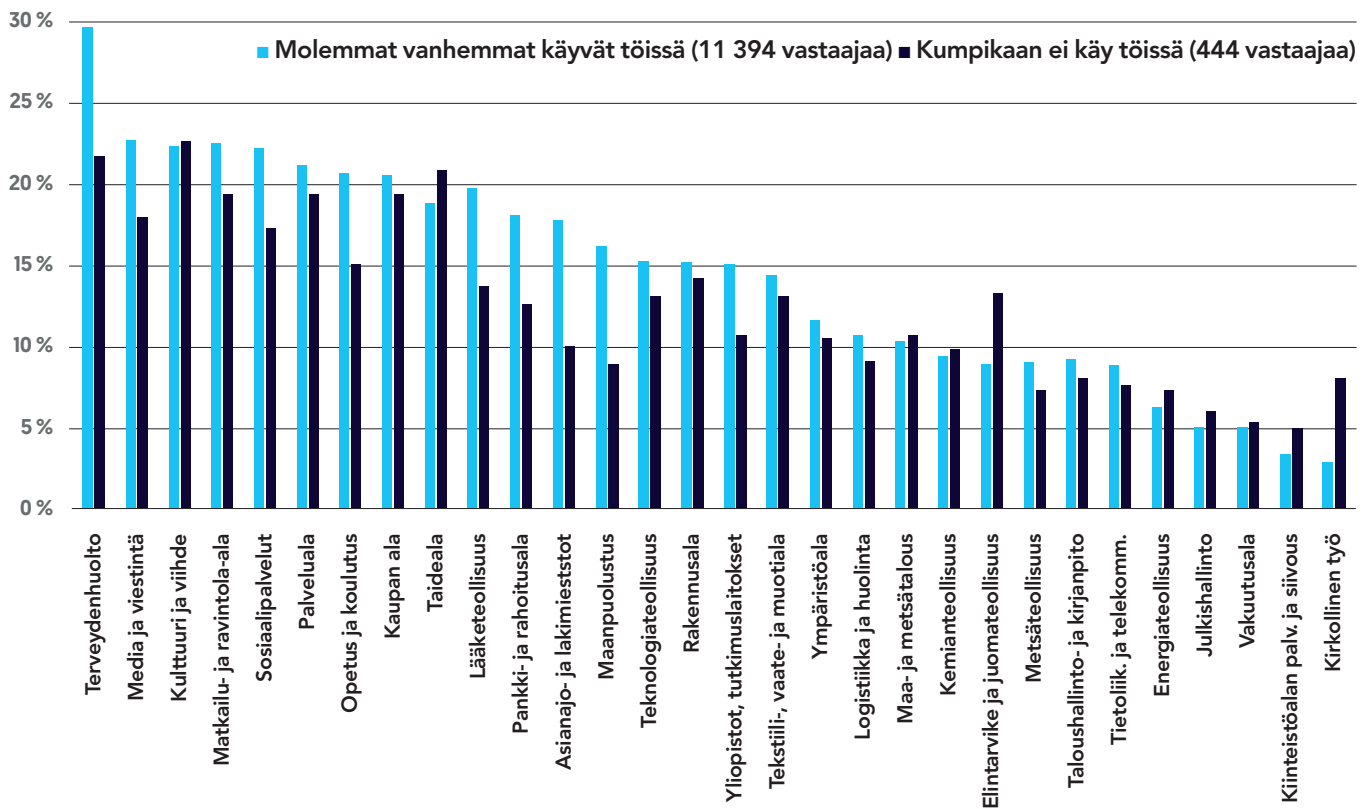
Vanhempien työssäkäynti vaikuttaa myös siihen, mitä aloja nuoret nimeävät itselleen

**Vastaajia, joiden kumpikin vanhempi käy töissä on tässä aineistossa yli 11 000. Niitä nuoria, joilla ei kumpikaan käy töissä on 444 vastaajaa. Niitä nuoria, joiden vanhemmat ovat työelämän ulkopuolella on väestöstä pieni osa, joka vastaa tässäkin aineistossa mukana olevaa joukkoa.*

TULEVAISUUDEN ALAN VALINTAAN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

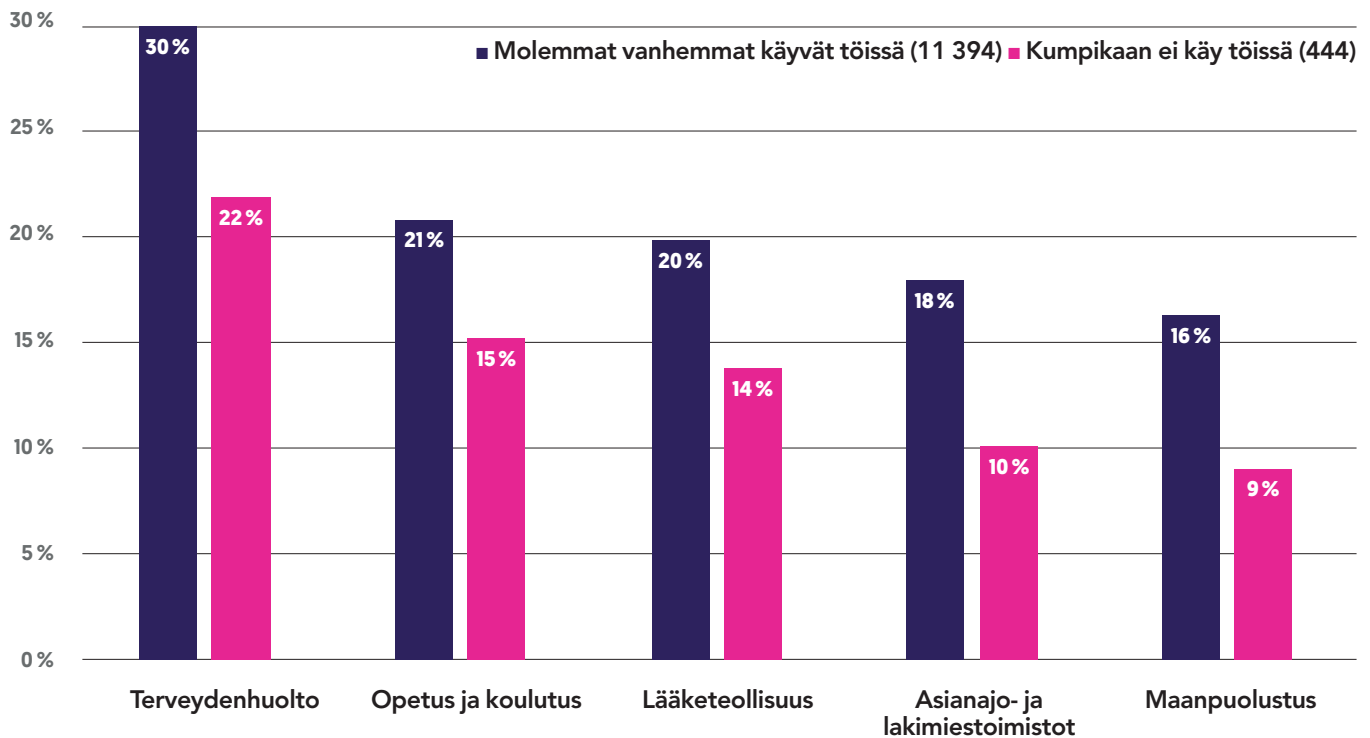

MILLÄ ALOILLA VOISIT HARKITA TYÖSKENTELEVÄSI?

TOP 5 ALAT JA VANHEMPIEN TYÖELÄMÄTILANNE

Suurimmat erot alojen houkuttelevuudessa nuorille vanhempien työssäkäynnin mukaan

houkutteleviksi. Ne vastaajat, joiden kumpikaan vanhempi ei käy töissä, ovat kauttaaltaan toisella tavalla profiloituneita. Kyse ei ole yksittäisestä tuloksesta, vaan aineistossa esiintyvistä ilmiöistä.

Suhteellisesti suurin ero niiden nuorten välillä, joiden molemmat vanhemmat käyvät töissä ja kumpikaan vanhemmista ei käy töissä liittyy maanpuolustus- ja asianajo- ja lakimiestehtäviin. Ne nuoret, joiden vanhemmat eivät kumpikaan käy töissä voisivat kuvitella työskentelevänsä taidealalla ja teollisuuden aloista elintarvike- ja juomateollisuuden ja energia-alalla. Näitä nuoria vetää puoleensa myös kirkollinen työ.

Vanhempien koulutustaustalla on selvää vaikutusta siihen, miten eri alat kiinnostavat. Vanhemman yliopistotutkinnon vaikutus näkyy nuorilla erityisesti yliopistojen ja tutkimuslaitosten, pankki- ja rahoitusalan, asianajo- ja lakimiestoimistojen sekä lääketeollisuuden korostumisessa.

Jos ainakin toisella vanhemmista on yliopistolaitostutkinto, nuoren orientaatio työelämän alavalinnan suhteen poikkeaa keskimääräisestä. Vanhemman yliopistotutkinto heijastuu nuoren odotuksiin erityisen paljon etenemismahdollisuuksista, johtamisvastuusta ja kansainvälisyy-

KODIN ARVOT, MUTTA MYÖS YMPÄRISTÖ VAIKUTTAVAT VALINTOIHIN

”On tavallaan ymmärrettävää, miksi moni korkeasti koulutettujen vanhempien lapsista itsekin hankkii korkeakoulututkinnon – vanhemmat voivat olla kannustavampia tai mahdollisesti jopa painostavimpia opintoja kohtaan, perheestä on helppo saada esimerkkiä tai syynä voi olla tiedonpuute muista vaihtoehdoista.

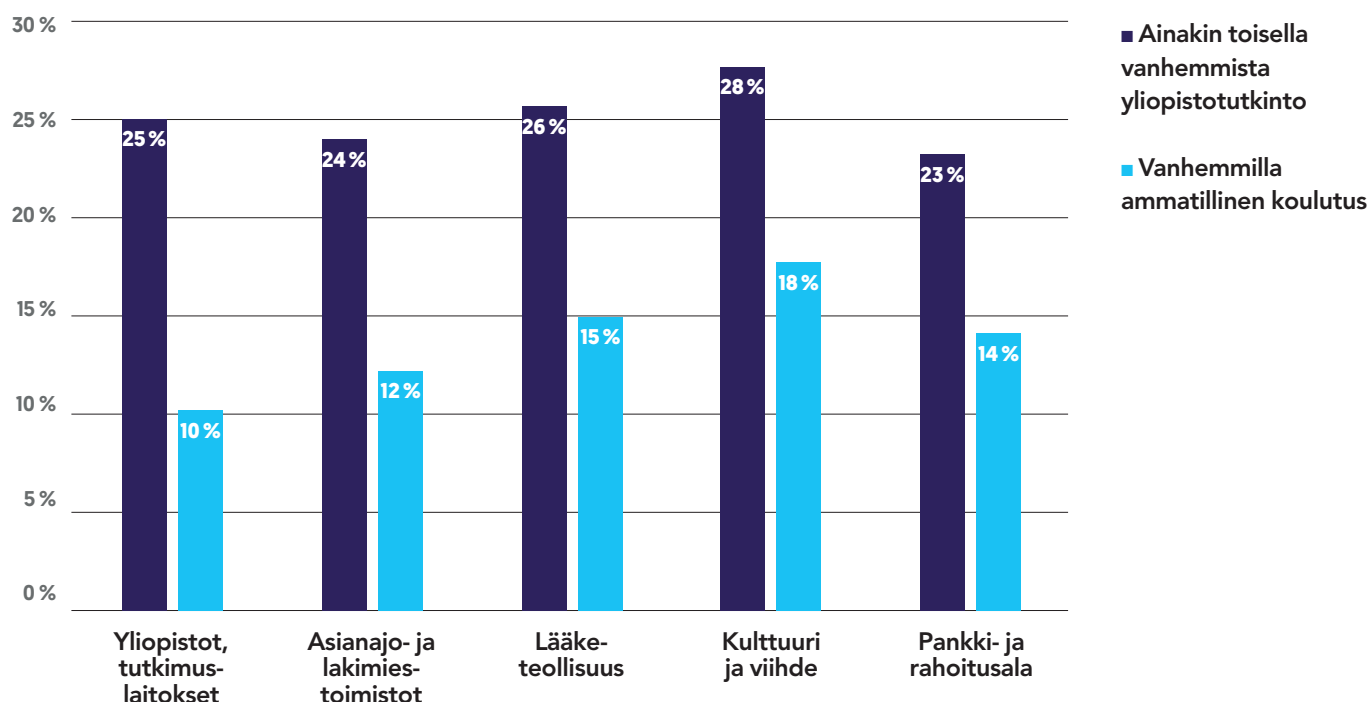
Uskon myös, että vanhempien lisäksi muulla ympäristöllä (koulu, harrastukset, kaveri) on tähän vaikutusta. Mikäli omilla vanhemmilla ei ole korkeakoulun papereita, mutta itse on kunnianhimoinen, voi akateeminen menestys ja kannustus siihen avata ovet korkeakouluun.

Uskoisin siis korkeakoulututkinnon saamisen olevan enemmän kiinni kotoa saaduista arvoista, ympäristöstä ja omasta luonteesta sekä taustalla vaikuttavista tekijöistä enemmän kuin itsessään vanhempien papereista.”

Kesätyöntekijä Vivian Tulisalmi, TAT

TOP 5 ALAT JA VANHEMPIEN KOULUTUSTAUSTA

Suurimmat erot alojen houkuttelevuudessa nuorille vanhempien koulutustaustan mukaan: ammatillinen koulutus (2 679 vastaajaa) vs. yliopistotutkinto (3 866 vastaajaa)

NUORI, KASVATA OMAA TYÖNTEKIJÄ- MAINETTASI

”Työntekijämaine ja työelä-
mäsuhteet auttavat työllisty-
mään. Erilaisiin työpaikkoihin
kannattaa mennä. Se lisää
omia työelämäsuhteita ja
kasvattaa omaa mainetta.
Suurin osa työntekijöistä et-
sitään epävirallista reittiä,
esimerkiksi kysymällä omalta
henkilöstöltä. TE-toimistoilla
näkyvät pääasiassa vain julkiset
paikat. Työstä innostumisella
on yllättävän suuret hyödyt
koko työuralla. Se kannattaa
tunnistaa.”

Toimitusjohtaja
Minna Vanhala-Harmanen,
Barona

destä, mutta myös mahdollisuudesta tehdä tärkeäksi kokemiaan asioita sekä odotuk-
sissa ympäristövastuusta ja yhteiskunnalli-
sesta vaikuttavuudesta.

Vanhempien ammatillinen koulutus puo-
lestaan näkyy erityisesti nuorten maa- ja
metsätalouden, metsäteollisuuden, raken-
nusalan sekä logistiikka ja huolinta-alan ko-
rostumisessa.

Kaupunki ja maaseutu kasvuympäristönä
vaikuttavat nuorten työelämämaiseisiin
alojen vetovoimassa. Maaseudun nuorilla
korostuvat suhteellisesti eniten maa- ja
metsätalouselämykset, metsäteollisuus sekä lo-
gistiikka ja huolinta. Kaupunkilaisnuorilla
korostuvat pankki- ja rahoitusala, asianajo-
ja lakimiestoimistot, yliopistot ja tutkimus-
laitokset, taloushallinto- ja kirjanpito sekä
vakuutusala.

Koulu ja yhteiskunta ovat muuttuneet, nuoret eivät

”Kodin lähtötilanne voi aiheuttaa ylisuku-
polvista näköalattomuutta. Meidän tehtä-
vämmä on pitää huolta, että kaikille syntyy
unelmia”, Anu Japison painottaa.

Armi Nurmen mukaan tarvitaan oikeaa ja
ajantasaista tietoa kaikille.

”Olisi tärkeä puhua kaikille monipuoli-
sesti eri vaihtoehdoista, jotta esimerkiksi
vanhempien koulutustausta tai sukupuoli
eivät vaikuttaisi valintaan niin suuresti.”

Tehtävä ei voi Armi Nurmen mukaan olla
vain yhden tai kahden ihmisen harteilla.

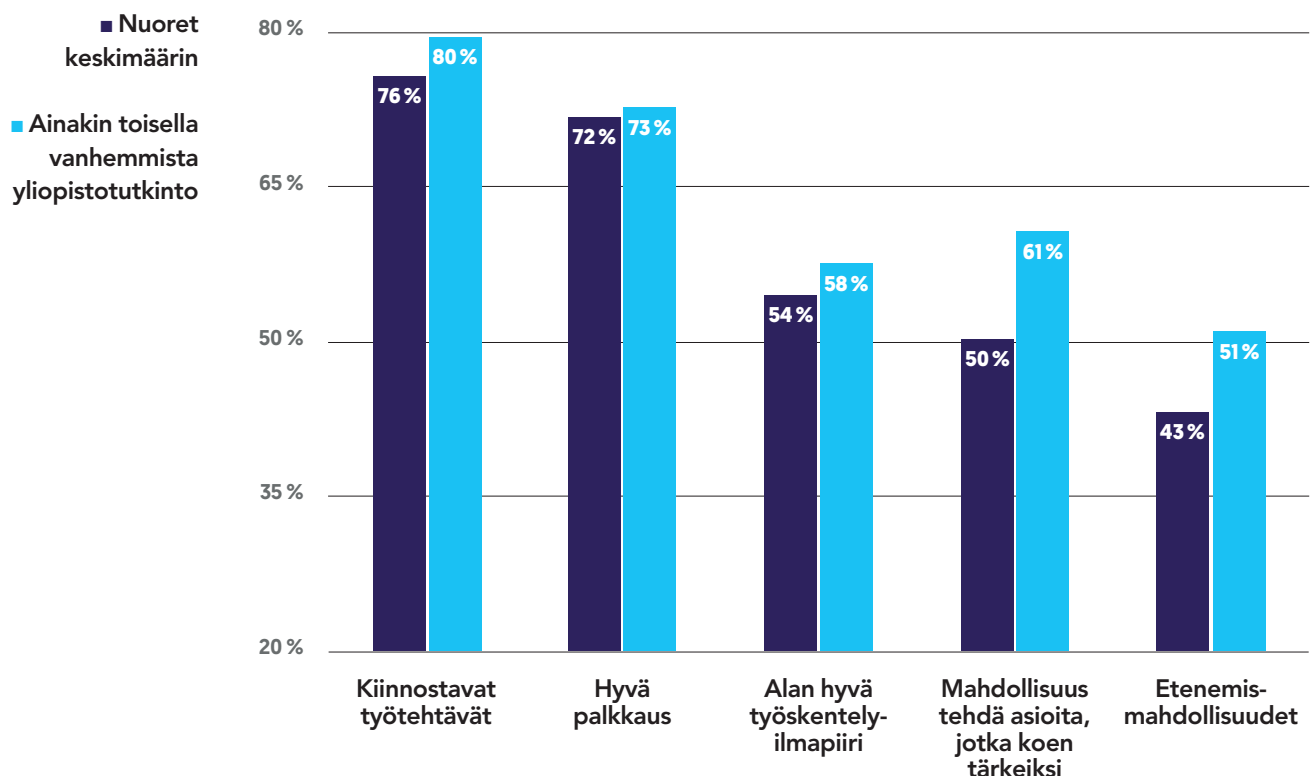
”Kaikkea ei ehdi koulussa käsitellä, sillä
aika on rajallista. Mediasta tulee paljon
tietoa, mutta valitettavasti osa on täysin vir-
heellistä.”

”Yksilöllisemmissä ohjauskeskusteluissa,
joita tulisi olla kaikkien kanssa yksilölliset
tarpeet huomioiden riittävästi, voisi kes-
kittyä henkilölle itselleen sopivimpiin vaih-
toehtoihin – akateemisiin tai käytännöllii-
semiin, omia kiinnostuksenkohteita koske-
valla alalla”, Armi Nurmi jatkaa.

Koululla on rajallinen määrä resursseja
käytettävänä yksittäisen nuoren henki-
lökohtaiseen ohjaamiseen. Tämä korostaa
koulun, vanhempien ja TATin kaltaisten or-
ganisaatioiden välisen yhteistyön tärkeyttä.
Olisi tärkeää, että nuoret saisivat mahdolli-
simman paljon ja mahdollisimman puoluee-
tonta informaatiota oman tulevaisuutensa
rakentamiseen.

TOP 5 ALAN VALINNAN SYYT JA VANHEMPIEN KOULUTUS

Tärkeimmät alan valintaan vaikuttavat syyt jaoteltuina vanhempien koulutuksen perusteella:
Vähintään toisella vanhemmista yliopistotutkinto (N=3 866)

”VIELÄ ON TEHTÄVISSÄ SEN ETEEN, ETTÄ JOKAINEN NUORI KOKISI SAAVANSA TURVALLISTA TUKEA JA KANNUSTUSTA OMAN PAIKKANSA LÖYTÄMISEEN JA USKALTAISI HARKITA MYÖS SELLAISIA VAIHTOEHTOJA, JOTKA SAATTAVAT TUNTUA OMAAN YMPÄRISTÖÖN EPÄTYYPILLISILTÄ.”

Vastuuhjaaja Eveliina Alho, Yrityskylä Pirkanmaa, TAT

Huolenaihe 3: Jäävätkö pojat jälkeen?

POIKIEN näkemys työelämästä on suppeampi. Pojilla on myös vähemmän odotuksia työelämästä. Tytöt ovat poikia valmiimpia tekemään enemmän töitä päästäkseen tavoitteisiinsa.

Pitäisikö pojista olla huolissaan? Rehtori **Maija Aaltolan** mielestä pojista pitää olla huolissaan, mutta ei kuitenkaan kaikista.

”Tytöille riittävät osatavoitteet, pojille eivät. Yläaste pitäisi rakentaa enemmän työelämätaitoihin: mikä on mun vahvuus, mistä löytyy mun tulevaisuus. Jos oma itseluottamus ja usko yh-

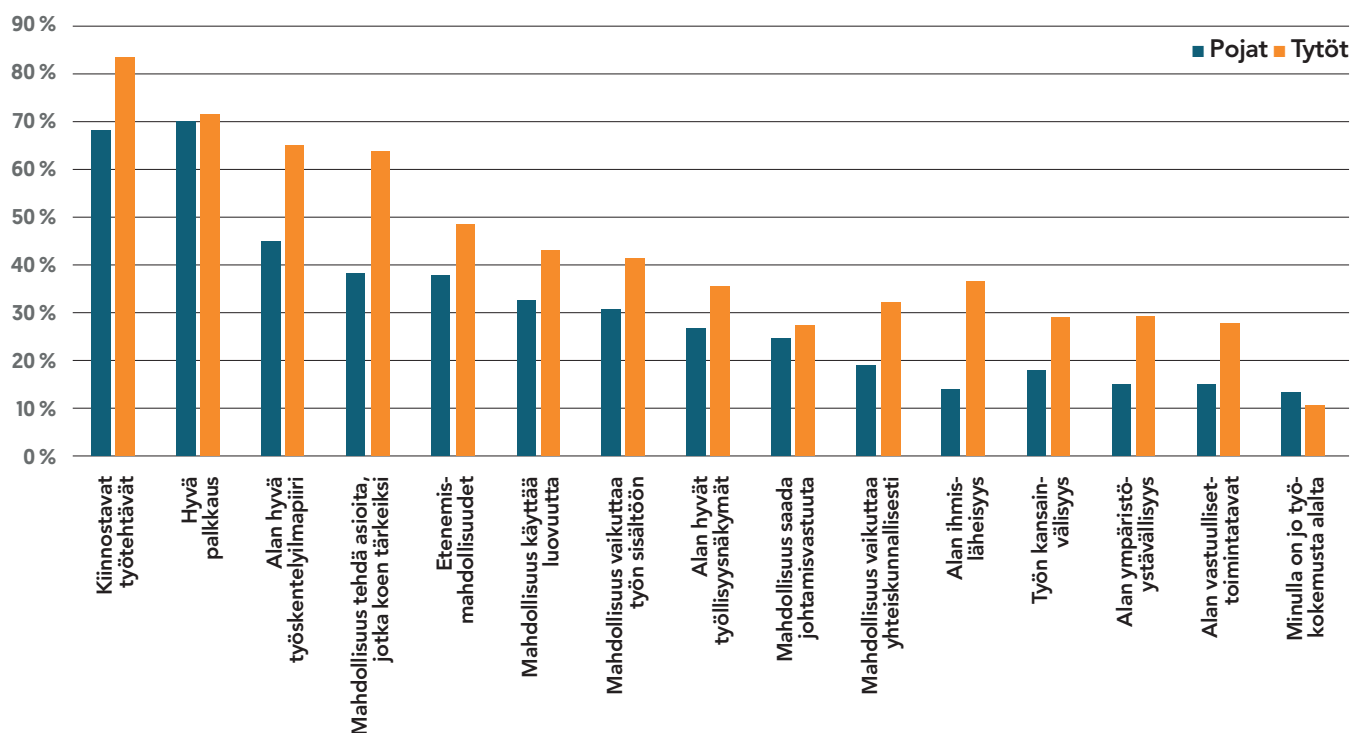
teiskuntaa hajoaa jo yläasteella. ammatillisessa on kehitetty yksilölliseen. Yläasteella pitäisi tunnistaa omia polkuja.”

”Olen huolissani kaikista, jotka pärjäävät koulussa heikosti. Jos keskiarvo on 6,5, eikä elämällä ole suuntaa, olen huolissani - on kyseessä tyttö tai poika”, opinto-ohjaaja **Anu Japisson** korostaa.

Opinto-ohjaaja **Armi Nurmi** on tulevana syksynä erityisen huolissaan seitsemännen ja kahdeksannen luokan hiljaisista puurtajista, joiden mieli ei ole ihan kunnossa.

TULEVAISUUDEN ALAN VALINTAAN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Sukupuolen vaikutus nuoren alavalintojen tekijöihin: Pojat (6 117 vastaajaa) ja tytöt (7 813 vastaajaa)

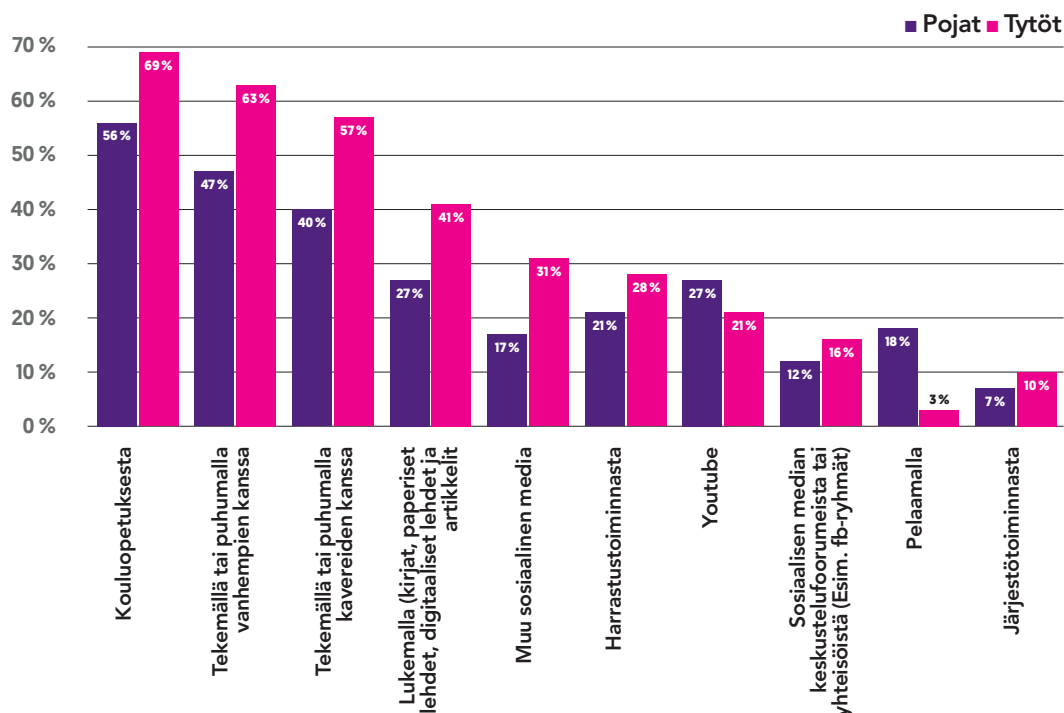
KOULUTUS ANTAA AJOKORTIN TYÖELÄMÄN VALTATIELLE

”Muutokset työelämässä ovat nopeita ja ennakoimattomia. Erilaiset urapolut ovat arkipäivää. Se, mihin työhön ensin menee, ei varmasti ole se, missä lopettaa. Se ei heikkous, vaan vahvuus. Pätkätyö jossain elämäntavaiheessa on kirosana ja jossain tervetullutta vaihtelua tasapainottaa työ- ja arkielämä.”

Toimitusjohtaja
Minna Vanhala-
Harmanen, Barona

OMAA TYÖELÄMÄÄ KOSKEVAT TIEDOT JA TAIDOT

Mistä koet saavasi tärkeimmät tulevaisuuden työelämäsi koskevat tiedot ja taidot? N=13 930

”Voii olla, että seismäs ja kahdeksas luokka on menty niin ja näin, ja nyt vastassa on yhdeksäs luokka ja sen jälkeen toisen asteen valinnat.”

”Ei lähdetä sukupuolen näkökulmasta vaan kiinnostuksen kohteista. Pikkuhiljaa lähdetään rakentamaan omaa uraa, joka vie läpi elämän. Rohkeammin puhutaan rahasta ja palkasta”, sanoo Armi Nurmi.

Tytöillä oli monipuolisemmin listattuna erilaisia työelämään liittyviä odotuksia. Korostui työn merkittävyys ja kiinnostavat työtehtävät, työilmapiiri ja hyvinvointiin liittyvät asiat. Poikien odotukset asteen verran suppeampia ja perinteisempiä.

Anu Japissonin mukaan työelämään tutustumisen TET-jaksoissakin näkyvät tyttöjen ja poikien väliset erot.

”Pojille on tärkeää, että TET-paikka löytyy läheltä, ja silloin se on usein lähikauppa. Tytöt voivat hakea TET-paikkansa kauempaakin ja alalta, joka heitä kiinnostaa.”

TET on Japissonin mielestä siinä hyvä, että silloin voivat loistaa ne, jotka eivät ehkä muuten loistaisi, ja jos TET-jakso menee hyvin, se vahvistaa pärjäämisen tunnetta laajemminkin.

Pojilla ja tytöillä eri tavat hakea työelämätieto

Mistä nuori kokee saavansa tärkeimmät tulevaisuuden työelämäsi koskevat tiedot ja taidot?

Tyttöjen ja poikien välillä on selkeä ero. Tytöt käyttävät monipuolisemmin eri kanavia ja myös suhteessa enemmän virallisia kanavia. Pojilla korostuivat informaalisemmat välineet.

Tytöt luottavat enemmän virallisiin kanaviin, kuten kouluopetukseen, lukemiseen ja itsenäiseen tiedon hakuun. Myös sosiaalinen media korostuu tytöillä ja siellä erityisesti Instagram. Niin tytöt kuin pojat keskustelevat vanhempien ja kavereiden kanssa työelämään liittyvistä asioista. Pojille ominaisia kanavia saada tietoja ja taitoja työelämästä ovat Youtube ja pelaaminen. Pojista jopa 18 prosenttia pitää pelamista yhtenä tärkeimmistä tietolähteistään.

Koulu ei enää ole ainoa tietolähde työelämästä. Sosiaalinen media ja pelaaminen ovat nousseet työelämän tietolähteiksi koulun, kavereiden ja vanhempien rinnalle. Mikä ohjaa nuoria eri kanavien ääreen?

”Pelaaminen on tosi sosiaalista sekä pelien aikana että pelien välissä. Sieltä voi löytää hyvää keskustelupohjaa omaan kokemuspintaan”, ennakoinnin asiantuntija **Christopher Rowley** jatkaa.

”Monissa peleissä korostuu tiimityö, kommunikaatio ja päätöksenteko nopeissa tilanteissa. Pelatessa myös strategiset taidot kehittyvät sekä ymmärrys taloudesta ja markkinoiden toimimisesta”, digianalyttikko **Tatu Kallonen** Evergeen Finlandista vahvistaa.

Viestit kohderyhmittäin

VIESTIT OPETTAJILLE, OPINTO-OHJAAJILLE JA OPETUKSEN KEHITTÄJILLE

Liisa Tenhunen-Ruotsalainen:

”Anna aikaasi, kuuntele ja tue. Näin nuori voi löytää vahvuutensa, kiinnostuksen kohteensa ja uskaltaa unelmoida.”

Maija Aaltola:

”Kannustakaa, luottakaa ja jakakaa tietoa arvausten sijasta. Vältetään asenteiden välittämistä.”

Tarja Meristö:

”Tulevaisuudessa ei ole työnantajia tai työntekijöitä. On vain osaamisen ostajia ja osaamisen myyjiä.”

Vivian Tulisalmi:

”Olisi tärkeää puhua muistakin uravaihtoehtoista kuin perinteisistä lähihoitajan, lääkärin, juristin tai kaupan alan ammateista. Lisäksi useinkaan ei puhuta aloista, joihin pääsee ilman vuosien tutkintoja tai muuta akateemista todistetta.”

Minna Vanhala-Harmanen:

”Monipuoliset työtehtävät ovat valtteja pienissä yrityksissä, jotka myös työllistävät enemmän.”

Tarja Meristö:

”Toivon, että välitätte kaikille nuorille viestin, että kaikkien ei tarvitse olla töissä yliarvostetussa pääkonttorissa. Auta nuorta kuuntelemaan sisintään – mikä on hänen juttunsa.”

VIESTIT PÄÄTTÄJILLE PAIKALLISISTA VALTAKUNNALLISIIN

Armi Nurmi:

”Rohkaisusta ja kannustuksesta hyötyvät kaikki. Koskee omaa perhettä, mutta myös koko yhteiskuntaa. Meidän tulee auttaa perheitä voimaan paremmin. Aikanaan myös lapset ja nuoret kasvavat vahvemiksi, ja uskaltaavat unelmoida isommin.”

Christopher Rowley:

”Työelämän moninaisuus vaatii rakenteiden kehittymistä. Muutos ei voi olla pelkästään esikuvien varassa, vaan tarvitaan esimerkiksi vanhempainvapaaajärjestelmää, palkkatasa-arvoa ja työtehtävien tasa-arvoisempaa jakautumista.

VIESTIT NUORILLE

Lauri Vaara:

”Kaikki työ on arvokasta ja nuorille ennen kaikkea kaikki työkokemus on arvokasta. Se avaa taas uusia ovia eteenpäin.”

Tarja Meristö:

”Nuori, kuuntele omaa sisintäsi – mikä on sinun oma erityisalueesi ja vahvuutesi.”

Tarja Meristö:

”Pahinta olisi, jos joutuisi viettämään elämänsä liian pienessä sukelluspuvussa vastaamalla toisten odotuksiin kuin omiin taipumuksiin ja intohimoihin.”

Minna Vanhala-Harmanen:

”Nuori, ota jostain kiinni ja matka jatkuu. Kun jonkun kulman ohittaa, unelmat voivat muuttua uuden näkymän myötä aivan toisiksi.”

Maija Aaltola:

”Työelämä on muuttunut niin paljon, että alan valinnalla perinteisessä mielessä ei enää ole niin isoa merkitystä.”

Tarja Meristö:

”Omaan tulevaisuuteen voi vaikuttaa rakentamalla verkostoja. Samalla tavalla ajattelevien kanssa voi vahvistaa näkemyksiään. Eri tavalla ajattelevien kanssa voi saada ajatteluunsa uusia näkökulmia. 360 asteen antenni tulevaisuudessa on tärkeä jokaiselle.”

VIESTIT YRITYKSILLE JA TOIMIALOILLE TULEVAISUUSTYÖHÖN

Maija Aaltola:

”Heitän työnantajille pallon: ottaa nuoria kesätöihin.”

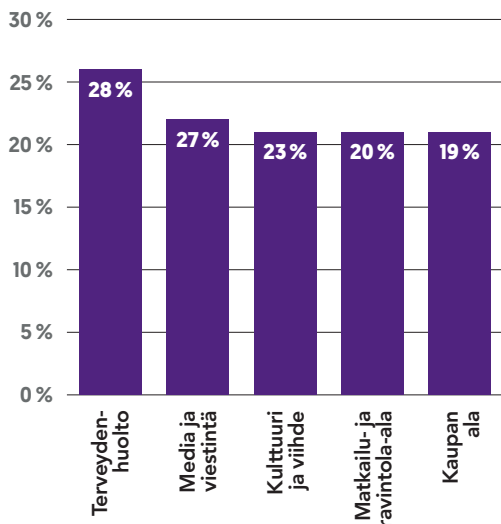
Anu Japissin:

”Yritykset, avatkaa nuorille TET-paikkoja!”

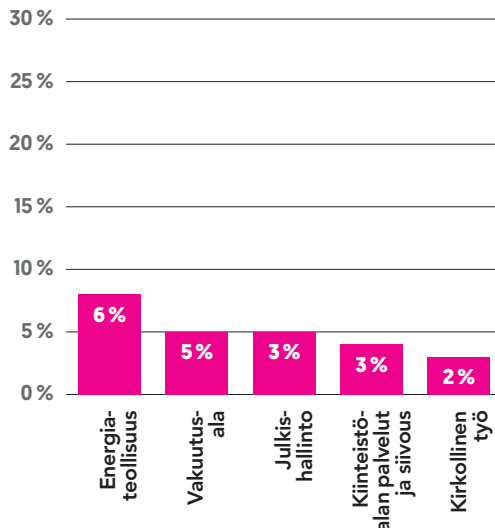
Liitteet

Suosituimmat ja vähiten suositut alat, joilla nuoret voivat ajatella työskentelevänsä (N= 14 939)

SUOSITUT ALAT

VÄHITEN SUOSITUT ALAT

ASIAANTUNTIJAT

1. Maija Aaltola, Ammatillisen koulutuksen johtajien verkosto - SAJO ry:n puheenjohtaja, rehtori, Espoon seudun koulutusyhtymä Omnia
2. Eveliina Alho, vastuuhjaaja, Yrityskylä Pirkanmaa, TAT
3. Aaron Eloranta, kesätyöntekijä, TAT
4. Anu Japissan, opinto-ohjaaja, Vuoniityn koulu, Helsinki
5. Tatu Kallonen, senior analyst, Evermade Oy
6. Tarja Meristö, yritys-futurologi, FuturesLab Cofi DaWo Oy
7. Armi Nurmi, opinto-ohjaaja, Suomen opinto-ohjaajat ry:n puheenjohtaja
8. Christopher Rowley, tulevaisuus-asiiantuntija Sitra
9. Liisa Tenhunen-Ruotsalainen, johtaja TAT
10. Vivian Tulisalmi, kesätyöntekijä TAT
11. Lauri Vaara, pedagoginen asiiantuntija TAT
12. Minna Vanhala-Harmanen, toimitusjohtaja Barona Oy
13. Katse tulevaisuuden työelämään ja yritys- ja viestintä -webinaari 16.4.2021. Puhujina toimitusjohtaja Minna Vanhala-Harmanen, Barona ja yritys-

futurologi Tarja Meristö FutureLab CoFi DoWo.

14. TAT Nuorten tulevaisuusraportti -tutkimus julkistettiin 24.5.2021. Tuloksista keskustelemassa johtaja Liisa Tenhunen-Ruotsalainen, opinto-ohjaaja Anu Japissan, Sitran ennakointiasiantuntija Christopher Rowley sekä TATin pedagoginen asiiantuntija Lauri Vaara. Katso video (1:04 tuntia).
15. Suomi Areena: Nuorten odotukset työelämästä – miten vastaamme huutoon? 13.7.2021. keskustelussa Sajo ry:n puheenjohtaja Maija Aaltola, Suomen opinto-ohjaajat ry:n puheenjohtaja Armi Nurmi ja TATin johtaja Liisa Tenhunen-Ruotsalainen. Katso tallenne (44 min)

LISÄTIETOJA JA LÄHTEET

TAT Nuorten tulevaisuusraportti 2021

<https://www.tat.fi/julkaisut>

#ParempiTET 2019

<https://www.tat.fi/julkaisut/tet-tutkimus>

Baronan suuri työelämä tutkimus 2021

<https://tiedotteet.barona.fi/suuri-tyoelamatutkimus-koronapandemia-polarisoinut-tyovaestoa>

Nuorisobarometri 2020

<https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2020>

Katse tulevaisuuden työhön ja yritys- ja viestintä -videotallenteet ja tehtävät: Työkulttuurin kehityskulkuja videotallenne ja -tehtävät

<https://tralla.fi/tuotekortit/tyokulttuurin-kehityskulkuja-videotallenne-ja-tehtavat>

Tulevaisuuden muutosvoimat sekä mahdollisuudet videotallenne ja tehtävät

<https://tralla.fi/tuotekortit/tulevaisuuden-muutosvoimat-seka-mahdollisuudet-videotallenne-ja-tehtavat>

Mitä suomalaiset ajattelevat megatrendeistä? Sitra julkaisu 2021

<https://www.sitra.fi/julkaisut/mita-suomalaiset-ajattelevat-megatrendeista/#vain-nuoret-kokevat-voivansa-vaikuttaa-vaeston-ikaantymiseen-ja-monimuotoistumiseen-eivatka-hekaan-kovin-paljoa>

How playing video games could get you a better job by David Molley in BBC, 2019

<https://www.bbc.com/news/business-49317440>

TÄRKEITÄ TEKIJÖITÄ TULEVAA ALAA MIETTÄESSÄ

Mitkä seuraavista ovat sinulle tärkeitä tekijöitä tulevaa alaa miettiessäsi? Valitse mielestäsi tärkeimmät tekijät.

	Kaikki, %	Yläaste, %	Lukio, %	Ammatillinen, %
Hyvä palkkaus	70	70	72	57
Etenemismahdollisuudet	43	41	56	39
Työn kansainvälisyys	24	23	35	20
Alan hyvät työllisyysnäkymät	31	26	52	39
Alan ympäristöystävällisyys	24	23	27	20
Kiinnostavat työtehtävät	75	74	87	70
Alan hyvä työskentelyilmapiiri	55	54	62	56
Mahdollisuus käyttää luovuutta	39	38	41	43
Mahdollisuus tehdä asioita, jotka koen tärkeiksi	52	50	69	48
Alan ihmisläheisyys	26	24	35	28
Mahdollisuus vaikuttaa työn sisältöön	37	36	41	35
Mahdollisuus saada johtamisvastuuta	26	26	30	19
Mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnallisesti	27	26	34	21
Minulla on jo työkokemusta alalta	12	11	8	24
Alan vastuulliset toimintatavat	22	21	29	21
Jokin muu	7	8	4	5
Vastaajia	14 939	11 486	2 168	1 285

MILLÄ ALOILLA VOISIT HARKITA TYÖSKENTELEVÄSI?

Valitse sinua kiinnostavat toimialat.

	Kaikki, %	Yläaste, %	Lukio, %	Ammatillinen, %
Terveystieteet	29	29	34	19
Media ja viestintä	23	22	28	22
Kulttuuri ja viihde	23	21	31	21
Matkailu- ja ravintola-ala	22	23	24	20
Sosiaalipalvelut	22	21	29	20
Palveluala	21	20	23	27
Opetus ja koulutus	20	18	35	16
Kauppan ala	20	20	19	26
Taideala	20	19	26	21
Lääketeollisuus	19	20	23	8
Pankki- ja rahoitusala	17	17	21	13
Asianajo- ja lakimiestoimistot	17	17	19	7
Maanpuolustus	16	16	18	13
Teknologia- ja tietotekniikka	15	15	18	11
Rakennusala	15	16	10	16
Yliopistot, tutkimuslaitokset	15	13	29	7
Tekstiili-, vaate- ja muotiala	15	14	15	15
Ympäristöala	12	11	18	9
Logistiikka ja huolinta	11	11	7	16
Maa- ja metsätalous	11	11	10	12
Kemianteollisuus	10	9	14	5
Elintarvike ja juomateollisuus	9	9	9	14
Metsäteollisuus	9	9	8	9
Taloushallinto- ja kirjanpito	9	8	12	11
Tietoliikenne ja telekommunikaatioyritykset	9	9	10	10
Ei mikään näistä	7	7	2	7
Energiateollisuus	6	6	10	4
Julkishallinto	5	5	9	4
Vakuutusala	5	5	7	6
Kiinteistöalan palvelut ja siivous	4	3	4	7
Kirkollinen työ	3	3	6	3

MISTÄ NUORET KOKEVAT SAAVANSA TÄRKEIMMÄT TULEVAISUUDEN TYÖELÄMÄN TIEDOT JA TAIDOT?

TAT NUORTEN TULEVAISUUSRAPORTTI -tutkimus kartoitti maaliskuussa 2021 lähes 15 000 yläkoululaisen, lukiolaisen ja ammatillisen opiskelijan näkemyksiä tulevasta työelämästä. Hyvä uutinen on se, että työelämä kiinnostaa nuoria. Koulu on nuorten mielestä tärkein tapa saada työelämä tietoja ja -taitoja. Koulun lisäksi vanhemmilla, kavereilla ja eri sosiaalisen median kanavilla on myös merkittävä rooli.

Tämän julkaisun tavoitteena on välittää nuorten ajatuksia, asenteita ja odotuksia työelämästä

- koulujen ja oppilaitosten rehtoreille, opinto-ohjaajille ja opettajille
- opetuksen kehittäjille sekä laajemmin tiedeyhteisölle
- päätöksenteon tueksi eri sektoreiden päättäjille kunnissa, maakunnissa ja valtakunnallisesti
- yrityksille ja toimialoille
- julkiseen keskusteluun.

Nuorten työelämämaisemat -julkaisuun on nostettu kolme ilonaihetta ja kolme huolenaihetta, joista on käyty asiantuntijoiden kanssa keskustelua mm. tulosten julkistamisen yhteydessä toukokuussa sekä Suomi Areenalla heinäkuussa.

Tehtävämme on kuunnella, rohkaista ja kannustaa, jotta jokainen nuori innostuisi työelämästä ja rohkaistuisi toteuttamaan omia unelmiaan.